

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ทัศนะของพยานฝ่ายผู้เสียหายต่อการเป็นพยานในชั้นสอบสวน: ศึกษา เฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7” ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎี
 - แนวคิดเกี่ยวกับทัศนะ
 - แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีอาญา
 - แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน
2. การเป็นพยานบุคคลในชั้นสอบสวนในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 7
 - การเป็นพยานบุคคลในชั้นสอบสวน
 - กองบังคับการตำรวจนครบาล 7
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนะ

ทัศนะเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่น ๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นนามธรรมและเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ แสดงให้ทราบถึงแนวทางของการสนองตอบของบุคคลต่อสิ่งเร้า

ความหมายของทัศนะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า ทัศนะ หมายถึง ความคิด, ความเห็น, เครื่องรู้เห็น, สิ่งที่เห็น, การแสดง

Krech and Cruthfield (อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เถระพัฒน์, 2546, น. 9) ได้ให้ความหมาย ทักษะ คือ ลักษณะการรวมตัวอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างแรงจูงใจ อารมณ์ การรับรู้ และ ความคิดความเข้าใจของแต่ละบุคคล

อดุลย์ นามสอน (2542, น. 11) ได้กล่าวถึงทักษะว่า เป็นความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นการพูด การเขียน หรือการปฏิบัติงานก็ได้โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งแนวทางปฏิบัติหรือท่าทีสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกเฉพาะตัวของบุคคลที่สนองต่อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็น โดยไม่มีผู้วินิจฉัยว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2550, น. 10-14) ได้ให้ความหมายทางจิตวิทยาว่า ทักษะมีความสำคัญคือพฤติกรรมมนุษย์ในแง่ที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาถึงการพัฒนาความสามารถทางทักษะ ทางสติปัญญา และการใช้วิจารณญาณของมนุษย์ เพื่อประกอบการตัดสินใจไว้ดังนี้ คือ การยอมรับว่าการเรียนรู้ของมนุษย์จะเริ่มต้นจากในระดับง่าย ๆ ก่อน แล้วเพิ่มความสามารถในการใช้ความคิดและการพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ อาจจะเป็นการนึกได้ มองเห็น ได้ยินหรือได้ฟัง ความรู้ในขั้นนี้ประกอบด้วย คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา มาตรฐานเหล่านี้ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าความรู้นี้เป็นเรื่องของการจำได้หรือระลึกได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนและไม่ต้องใช้สมองมากนัก ดังนั้น การจำได้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญของจิตวิทยาและขั้นตอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิด และความสามารถด้านสมองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยที่มาของความรู้ นั้น จอห์น โฮสเปอร์ นักปรัชญาผู้มีชื่อเสียงอธิบายไว้ว่ามีที่มา 4 ทาง คือ จากประสบการณ์จริง จากเหตุผล จากผู้รู้ และจากการหยั่งรู้

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมขั้นต่อจากความรู้ขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความสามารถทางสมองและทักษะในขั้นสูงจนถึงระดับของ “การสื่อความหมาย” ซึ่งอาจทำได้ทั้งที่เป็นการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์มาก เกิดขึ้นหลังจากบุคคลได้ทราบข่าวสารต่าง ๆ แล้ว โดยการฟัง เห็น อ่าน หรือเขียน ความเข้าใจนี้อาจจะแสดงออกในรูปของการใช้ทักษะหรือการแปลความหมายต่าง ๆ เช่น การบรรยายข่าวสารโดยใช้คำพูดของตนเองหรือการแปลความหมายจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยคงความหมายเดิมเอาไว้ หรือเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือการใช้ข้อสรุปหรือการคาดคะเนได้เช่นกัน

3. การนำความรู้ไปใช้ (Application) ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้นี้ เป็นพฤติกรรมขั้นที่สาม ซึ่งต้องอาศัยความสามารถหรือทักษะทางด้านความเข้าใจดังกล่าวมาแล้ว การนำความรู้ไปใช้นี้จากกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การแก้ปัญหาตนเอง ซึ่งเมื่อทำการพิจารณาจะเห็นได้ว่าความเข้าใจในหลักทฤษฎี วิธีการต่าง ๆ จะถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

4. การวิเคราะห์ (Analysis) ความสามารถในการวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมที่ช่วยให้ความสามารถแยกภาพรวมออกเป็นส่วนย่อย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เด่นชัดยิ่งขึ้น แบ่งเป็นชั้นย่อย ๆ ได้ 3 ชั้นด้วยกัน

4.1 ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบของปัญหาออกเป็นส่วน ๆ

4.2 ความสามารถในการเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ

4.3 ความสามารถในการมองเห็นหลักของการผสมผสานปัญหาที่มีองค์ประกอบย่อยมากมายหลายส่วนมารวมเข้าเป็นกรอบโครงสร้างที่แน่ชัด โดยทั่วไปแล้ว ความสามารถนี้จะเกิดจากการนำเอาประสบการณ์ในอดีตมารวมกับประสบการณ์ในปัจจุบัน แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบที่มีระเบียบแบบแผน ความสามารถในการสังเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หรือความคิดริเริ่ม จึงต้องอาศัยความสามารถขั้นต่าง ๆ หลาย ๆ ขั้นดังกล่าวแล้ว กล่าวคือ จะต้องมีความเข้าใจในการนำความรู้ไปใช้ และความสามารถในการวิเคราะห์มาประกอบกัน

5. การประเมิน (Evolution) ความสามารถในการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการให้ค่าต่อความรู้หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นส่วนประกอบในการประเมินผล นอกจากจะเป็นความสามารถขั้นสุดท้ายแล้ว ยังเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญของพฤติกรรมด้านอื่น ๆ อีกด้วย ความสามารถในการประเมินนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในขั้นตอนสุดท้ายเสมอไป แต่อาจจะอยู่ในขั้นตอนของความสามารถหรือทักษะต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะ

ทักษะเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นต้องคล้ายคลึงหรือเหมือนกันเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงในเรื่องนั้น ๆ ปัจจัยเหล่านี้ได้มีผู้เสนอแนวความคิดไว้ สรุปได้ดังนี้

ทักษะเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ หมู่คณะ เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ความคิดเห็นเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็น ค้นเคย อาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรงและจากการ ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปถ่ายหรืออ่านจากหนังสือ โดยไม่ได้พบเห็นข้อเท็จจริง ถือว่าเป็นประสบการณ์อ้อม

2. ระบบค่านิยมและการตัดสินค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มชนมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มจึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกัน

ประโยชน์ของทัศนคติดี

การมีทัศนคติดีจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว
2. ช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัว

3. ช่วยในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิกริยาตอบโต้หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไปนั้น ส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้หรือเป็นบำเหน็จจากสิ่งแวดล้อม

4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น ในส่วนที่ช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ดังจะเห็นจากในกลุ่มของบุคคลที่มีทัศนคติเหมือนกันนั้นมักเข้ากันได้ง่าย เช่น บุคคลที่มีทัศนคติไปในทางที่ชอบกีฬา มักจะเข้ากันได้โดยการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องกีฬา หากยังเป็นเรื่องกีฬาที่ชอบเหมือนกัน เช่น ชอบกีฬาฟุตบอลเหมือนกัน ยิ่งจะทำตัวสนิทสนมกันได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติจะเห็นได้ว่า เป็นการให้ความหมายเกี่ยวกับทัศนคติต่อพฤติกรรมมนุษย์ ในแง่ที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงต่าง ๆ พร้อมกับนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา โดยสามารถวิเคราะห์แยกแยะถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์และสามารถมองเห็นหลักของการผสมผสานปัญหาที่มีองค์ประกอบย่อยมากมาย พร้อมกับความสามารถในการประเมินผล ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ หรือจะกล่าวได้อีกว่า ทัศนคติคือความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่อบุคคลใด รวมทั้งแนวทางปฏิบัติหรือท่าทีต่อสิ่งนั้น โดยทัศนคติของบุคคล ย่อมแสดงความรู้สึก อารมณ์ ต่อสิ่งเร้า เกิดเป็นการปฏิบัติ เช่น มีทัศนคติดีต่อกีฬา ก็เกิดความรู้สึกว่า กีฬาเป็นสิ่งที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง มีเพื่อนเยอะ ก็จะชอบเล่นกีฬา ตรงข้าม ถ้ามีทัศนคติต่อกีฬาในด้านลบ จะเกิดความรู้สึกว่ากีฬาคือสิ่งที่ทำให้เหน็ดเหนื่อย เสียเวลา ทำให้สิ้นเปลือง ก็จะไม่ชอบเล่นกีฬา เช่นเดียวกับการปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลมีทัศนคติต่องานในด้านบวก จะทำให้งานที่ปฏิบัตินั้นเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีทัศนคติต่องานในด้านลบ จะทำให้งานด้อยประสิทธิภาพลงไป อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลจะมีทัศนคติในด้านบวกหรือลบต่อสิ่งใด ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ รวมทั้งสภาวะแวดล้อมด้วย

ความหมายและลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกเชิงประมาณค่าที่เป็นได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ ทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงออกตอบโต้ต่อสิ่งต่าง ๆ ทัศนคติเป็นนามธรรม เป็นตัวการสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลและความพร้อมของบุคคลที่จะสนองตอบบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ใด ๆ ในทางสนับสนุน เรียกว่า มีทัศนคติที่ดี ถ้าเป็นไปในทางที่ต่อต้าน เรียกว่า มีทัศนคติที่ไม่ดี

ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลหรือตอบสนองในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล วัตถุหรือสถานการณ์ ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถทำนายหรืออธิบายทัศนคติได้ โดยการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมหรือการตอบสนองของบุคคลนั้น

องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบของทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ พรพิมล วรวิมลพิรุฑพงศ์ (อ้างถึงในพิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, 2538, น. 83)

1. ด้านความรู้ ถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นั้น เราจะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้
2. ด้านความรู้สึก เป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ
3. ด้านการกระทำ เมื่อมีทัศนคติในทางใดต่อสิ่งใดแล้ว จะออกมาในลักษณะกระทำหรืองดเว้นไม่กระทำ

การเกิดของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520, น. 64) ยังได้กล่าวถึงแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง ซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงกับบุคคล
2. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง ซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงกับบุคคล
3. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เพื่อน อิทธิพลของสื่อสารมวลชน โดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
4. รูปแบบ (Model) การเฝ้าดู และการเลียนแบบ
5. องค์ประกอบของสถาบัน โรงเรียนเป็นที่อบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี และพัฒนาบุคคลในสังคม

ทัศนคติกับพฤติกรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเชิงประมาณค่า กับ พฤติกรรม ที่แสดงออกมาอย่างสอดคล้องกัน คือรู้สึกอย่างไรก็แสดงออกมาอย่างนั้น

หน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติ

Katz (1960); Smith et al. (1956) (อ้างถึงใน จิรวัดณ์ วงศ์สวัสดิ์วัฒน์, 2529, น. 9)

ได้กล่าวถึงหน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติไว้คล้าย ๆ กันว่ามี 4 ประการ คือ

1. เครื่องมือในการปรับตัวและการทำกรต่าง ๆ
2. ใช้ป้องกันสภาวะจิต ทัศนคติหรือความเชื่อบางอย่างทำให้ผู้เชื่อ หรือผู้มีทัศนคติสบายใจขึ้น

3. เป็นการแสดงค่านิยมให้ผู้อื่นเห็นหรือรับรู้
4. ให้คุณประโยชน์ทางด้านความรู้ ทางศาสนา วิชาการ

การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติในลักษณะที่เน้นเป็นเรื่อง ๆ และใช้เครื่องมือในการวัดที่เรียกว่า Scale คะแนนที่ออกมาจะมีตั้งแต่มากไปหาน้อย คนที่ได้คะแนนมาก ถือว่ามีทัศนคติในเรื่องนั้นรุนแรงมาก ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งรุนแรงไปทางบวกหรือลบ ต่อมา มีการวัดทัศนคติในลักษณะหลายแง่มุมมากขึ้น เช่น เข้มแข็งหรืออ่อนแอ คล่องแคล่วหรือเฉื่อยชา และดีหรือเลว

การเปลี่ยนทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ทัศนคติจึงสามารถก่อตั้งและเปลี่ยนแปลงได้ McGuire (1969, p. 45, อ้างถึงใน สุวณี ติเรกวัฒน์, 2538, น. 22) ได้วิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนทัศนคติ เป็น 5 ขั้นตอนตามลำดับ คือ

1. การเอาใจใส่ (Attention) การที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลนั้น ในขั้นต้นนั้นจะต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่รับรู้ข้อความในใจ ถ้าผู้ชักจูงขาดการเอาใจใส่รับรู้สิ่งที่ชักจูง การชักจูงจะถูกชะงักงันเสียตั้งแต่เริ่มต้น

2. ความเข้าใจ (Comprehension) ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลเอาใจใส่รับฟังสารสื่อ นอกจากนั้นมียังประกอบอื่น ๆ ที่จะเข้ามามีผลต่อความเข้าใจสารสื่อที่ชักจูงที่สำคัญ เช่น องค์ประกอบเกี่ยวกับสารสื่อ ควรใช้ข้อความที่ชักจูงที่ทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจง่าย มีความน่าเชื่อถือ มีวิธีชักจูงที่สอดคล้องกับลักษณะของผู้รับ

3. การยอมรับ (Yielding) มี 3 แบบ คือ

- การยอมรับ (Compliance) เป็นการยอมรับการชักจูงเพื่อหวังรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษ

- การเลียนแบบเทียบเคียง (Identification) เป็นการยอมรับการชักจูง เพราะหวังที่จะทำให้ตนคล้ายคลึงกับผู้ชักจูง

- การยอมรับเข้าไว้ภายในตน (Internalization) เป็นการยอมรับเพื่อประโยชน์ที่จะได้รับและทำให้เข้าใจโลกดียิ่งขึ้น

4. ความจำ (Retention) เมื่อเกิดการยอมรับแล้ว การเปลี่ยนทัศนคติจะอยู่คงนานสักเท่าไร ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในเรื่องราวเกี่ยวกับทัศนคตินั้น ๆ

5. การกระทำ (Action) เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของการเปลี่ยนทัศนคติ คือการแสดงพฤติกรรมเพื่อแสดงถึงการมีทัศนคตินั้น ๆ

การเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาหรือข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทัศนคติ การเรียนการสอนในโรงเรียน หรือผ่านทางสื่อต่าง ๆ ก็มีผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดีได้

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ

1. ผู้ชักจูง มีคุณสมบัติดังนี้

1.1 ความน่าเชื่อถือ ชำนาญในงานที่รับผิดชอบและมีลักษณะน่าไว้วางใจ
น่าเชื่อถือ

1.2 ความน่าดึงดูดใจ มีคล้ายคลึงกับผู้ถูกชักจูง อาจเป็นลักษณะนิสัย หรือตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน และมีความชอบพอกันและกัน

1.3 มีอำนาจ โดยแสดงความรู้สึกรออกมาเมื่อผู้ถูกชักจูงไม่ปฏิบัติตาม โดยตำแหน่งที่สามารถใช้อำนาจได้ มีอำนาจในการให้รางวัล หากมีการปฏิบัติตาม และสามารถลงโทษได้หากผู้ถูกชักจูงไม่ปฏิบัติตาม

2. ผู้ถูกชักจูง มีคุณสมบัติ

2.1 บุคลิกภาพของผู้ถูกชักจูง มีผลต่อการชักจูงให้เชื่อตาม เช่น บุคลิกภาพวิตกกังวล บุคลิกภาพเชื่ออำนาจในตนเอง หรือเชื่ออำนาจนอกตนเอง

2.2 สถานการณ์ในขณะชักจูง มีผลให้การถูกชักจูงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง เช่น สถานการณ์ตึงเครียด สถานการณ์ที่เร้าให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นในตนเองผู้ชักจูงต้องพิจารณาลักษณะของผู้ถูกชักจูงและวางแผนการชักจูงให้รัดกุมเพื่อประสิทธิภาพในการชักจูง

ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

1. ทฤษฎีดุลยภาพ (Balance theory หรือ P-O-X theory) โดยไฮเดอร์เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีนี้ และถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดย คาร์ทไรท์ และฮารารี

ทฤษฎีนี้มุ่งวิเคราะห์ความเชื่อและความคิด ไฮเดอร์เชื่อว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะวิงวอนหาดุลยภาพในระบบทัศนคติ นั่นคือมนุษย์เรามีแนวโน้มที่จะปรับทัศนคติที่ขัดแย้งกันให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีแนวทางในการปรับทัศนคติ ได้ 3 วิธี คือ

- เปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนอื่น “O”
- เปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อสถานการณ์หรือสิ่งของ “X”
- ไม่รับรู้ทัศนคติที่มีต่อคนอื่น หรือสถานการณ์

โดยบุคคลจะพิจารณาความสำคัญของ O และ X ว่าสิ่งใดมีความสำคัญมากกว่า แล้วจึงเปลี่ยนทัศนคติ

2. ทฤษฎีความเข้ากันได้ (Congruity Theory) โดย ออสกู๊ด และ เทนเนนbaum (Osgood & Tennenbaum, 1955)

จุดเด่น: สามารถทำนายทิศทางและปริมาณของการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ “ยิ่งทัศนคติใดมีความหนักแน่น มันก็จะเปลี่ยนไม่มาก เมื่อเจอทัศนคติที่มีน้ำหนักตรงกันข้าม”

3. ทฤษฎีไร้ความสอดคล้อง (Cognitive Dissonance T.) โดย ลีออน เฟสติงเจอร์ (Festinger, 1957)

มนุษย์มีความขัดแย้งกันภายในใจ และมีแนวโน้มที่จะวิงวอนหาความสอดคล้องกันของทัศนคติ โดยมีแนวคิดที่ว่า “ในการสร้างพฤติกรรมให้ลึกซึ้งถึงทัศนคติ ควรใช้ความมุ่งมั่นในการบอกกล่าวมากกว่าจะใช้ความรุนแรง”

4. ทฤษฎีกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติ

- ทำด้วยความจำเป็น
- การเลียนแบบ
- การยอมรับของใหม่ไว้ในใจโดยสิ้นเชิง และลึกซึ้ง

5. ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขและการเสริมพลัง

ใช้หลักการเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก

6. ทฤษฎีสิ่งล่อใจและความขัดแย้ง

ใช้หลักการเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ของการเสริมพลังมาเกี่ยวข้อง แต่ทฤษฎีนี้เน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยเน้นที่ผลประโยชน์ที่บุคคลได้รับ

สรุป ทัศนคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล เกิดจากการเรียนรู้ประกอบด้วย ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทำนองประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโอนเอียงไปในทางชอบหรือไม่ชอบ พอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมในการที่จะแสดง

พฤติกรรมเฉพาะอย่าง ทักษะคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดย่อมมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 องค์ประกอบตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ฉะนั้น การวัดทัศนคติต่อสิ่งใดหรือเรื่องใด ผู้วัดอาจเลือกวัดองค์ประกอบความคิดความเข้าใจ ความรู้สึกหรือแนวโน้มพฤติกรรม องค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดเพียงด้านเดียว หรือจะวัดทั้ง 3 องค์ประกอบพร้อมกันก็ได้ ตัวอย่างเช่น ทัศนคติต่อตำรวจ เมื่อมองเห็นว่าตำรวจช่วยปราบปรามโจรผู้ร้าย ทำให้ประชาชนอยู่กันอย่างสงบสุข ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกชอบหรือพอใจ และพร้อมที่จะให้ความสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการบอกเบาะแสเกี่ยวกับโจรผู้ร้าย ในทางตรงกันข้าม บุคคลอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตำรวจ เมื่อทราบว่าการตำรวจทำตนเป็นผู้อยู่เสียเอง จึงเกิดความรู้สึกไม่พอใจ และมีแนวโน้มที่จะไม่ให้ความร่วมมือหรือให้ข่าวสารแก่ตำรวจ

แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีอาญา

พยานหลักฐาน คือ สิ่งที่ใช้สำหรับพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งคู่ความแต่ละฝ่ายกล่าวอ้างหรือนำมา ผู้คดี โดยมีกฎหมายลักษณะพยานวางข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิสูจน์ความจริงหรือข้อเท็จจริงของพยานหลักฐานในแต่ละคดีว่ามีข้อเท็จจริงใดบ้างที่จะต้องมีการพิสูจน์ ใครบ้างมีหน้าที่ในการพิสูจน์ พยานหลักฐานชนิดใดบ้างที่จะนำเสนอต่อศาลและศาลรับฟังได้ และหมายรวมถึงความระบอบการพิจารณาในการนำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาลและการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานด้วย

ความสำคัญของพยานหลักฐาน

การดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา โดยทั่วไปจะมีคู่ความ 2 ฝ่าย คือ โจทก์และจำเลย ยกเว้นในคดีแพ่งบางชนิดที่มีคู่ความฝ่ายเดียวที่เรียกว่าคดีไม่มีข้อพิพาท ซึ่งทั้งโจทก์และจำเลย ต่างก็จะกล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาในคำฟ้องหรือคำให้การเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหาและข้อกล่าวแก้ของตน ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งที่ตรงกัน และในบางประเด็นก็ขัดแย้งกัน คู่ความแต่ละฝ่ายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ตนกล่าวอ้างให้ศาลเชื่อถือ โดยก็นำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาแสดงยืนยัน เพื่อศาลจะได้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีและชี้ขาดได้ว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิด

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่ดีกว่า น่าเชื่อถือได้กว่า ฝ่ายนั้นก็ชนะคดี ศาลจะได้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีและชี้ขาดได้ว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิด

คำว่า “พยานหลักฐาน” และ “พยาน” มีความหมายแตกต่างกันอยู่บางประการ กล่าวคือ พยานหลักฐาน หมายความว่าบุคคลถึงด้วยคำเบิกความของบุคคล เอกสาร หรือวัตถุ

ที่ใช้อ้างอิงหรือประสงค์จะพิสูจน์คดีที่ฟ้องร้องกัน โดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Evidence” ส่วนพยาน หมายถึง ตัวบุคคลที่เป็นพยาน โดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Witness”

ระบบการค้นคว้าข้อเท็จจริงในทางคดีแบ่งออกเป็น 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) และระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ซึ่งในการพิจารณาคดีอาญา ในระบบไต่สวนนั้นจะมีลักษณะเป็นกระบวนการพิจารณาระหว่างศาลกับจำเลยเท่านั้น โดยศาลมีบทบาทเต็มที่ (Active) ในการใช้ดุลยพินิจได้กว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจที่จะสืบพยานหรือดลสืบพยานได้ เพื่อค้นหาให้ได้ข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุด โดยจำเลยอยู่ในฐานะเป็นกรรมของคดี ในส่วนของระบบกล่าวหา นั้น ศาลจะวางตัวเฉย (Passive) นั่งฟังการสืบพยานของฝ่ายโจทก์และจำเลย ศาลจะไม่ทำหน้าที่ค้นหาความจริงจากพยานเหมือนกับระบบไต่สวน โดยปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความทั้งสองฝ่าย จะต้องนำพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสืบหักล้างซึ่งกันและกันตามกฎหมายเกณฑ์ของการสืบพยานดังที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความ หรือกฎหมายลักษณะพยาน

สำหรับประเทศไทย แต่เดิมถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ การพิสูจน์ความบริสุทธิ์ดังกล่าวนี้ใช้วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างทารุณโหดร้ายโดยการทรมานแบบต่าง ๆ เช่น ดำน้ำ ลูบไฟ ตอกเล็บ เสียนติ ฯลฯ ที่เรียกว่า “อาญาจาริตนครบาล” ต่อมาจึงได้มี พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามอาญาจาริตนครบาล ร.ศ. 115 ออกมาใช้บังคับ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2439 (ขณะนั้นประเทศไทยมีกระทรวงยุติธรรมแล้ว) เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไปสู่ยุคใหม่เป็นให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งแนวใหม่นี้ใช้ตลอดมาจนปัจจุบันและการพิสูจน์ดังกล่าวต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นปัจจัยสำคัญเว้นแต่กรณีที่จำเลยรับสารภาพศาลก็จะพิพากษาลงโทษได้โดยไม่ต้องใช้พยานหลักฐานก็ได้ แต่ถ้าความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้นมีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176

ประเภทของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานอาจจัดแบ่งได้ออกเป็นหลายประเภท ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาในแง่มุมใด เช่น ประมุข สุวรรณศรี ได้แบ่งพยานออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ

พยานบุคคล คือ ถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้าศาล และศาลได้จัดบันทึกเป็นข้อความไว้ในสำนวน จึงหมายความว่าพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากคำให้การของพยานบุคคล

ต่อหน้าพยาน ลักษณะพิเศษของพยานบุคคลคือ จะต้องเป็นผู้ที่รู้เห็นข้อเท็จจริงมากที่สุด ไม่มีการส่งผ่านข้อเท็จจริงนั้นไปสู่บุคคลอื่น นอกจากนี้ยังสามารถมาให้การในศาลได้ และถูกซักค้านได้ แต่มีข้อเสียในจุดที่ว่า ระยะระหว่างเวลาตอนที่พยานพบเห็นข้อเท็จจริงกับตอนที่มาเบิกความในศาลเป็นเวลานานมาก ความจำของพยานอาจไม่แม่นยำ อาจสร้างปัญหาว่าพยานจำข้อเท็จจริงไม่ได้หรือจำผิดพลาด นอกจากนี้ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องการรับรู้ข้อเท็จจริง หรือถ่ายทอดความรู้ ให้ผู้อื่นเข้าใจ

พยานเอกสาร คือ ข้อความใด ๆ ที่ศาลอาจอ่านตรวจดูได้จากหนังสือลายลักษณ์อักษร หรือรูปรอยใด ๆ โดยประการที่ว่ารูปรายนั้นได้เป็นเครื่องหมายใช้แทนคำพูดในภาษาใดภาษาหนึ่ง

พยานวัตถุ คือ สิ่งใด ๆ ที่คู่ความอ้างอิงให้ศาลตรวจดูเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน มีลักษณะพิเศษคือ จะแสดงออกซึ่งข้อเท็จจริงซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีอยู่ในตัวของมันเอง ไม่ต้องมีการซักถามหรือมีข้อความที่ต้องทำความเข้าใจ

2. พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

พยานชั้นหนึ่ง คือ พยานที่ดีที่สุดในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหลายที่นำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อใดข้อหนึ่ง

พยานชั้นสอง คือ พยานลำดับรองลงมา

พยานประเภทนี้มาจากแนวคิดเรื่อง ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น การแบ่งประเภทของพยานประเภทนี้จะมีผลในชั้นซึ่งนำนักพยาน กล่าวคือ ถ้าเป็นพยานชั้นหนึ่งจะมีน้ำหนักดีกว่าพยานชั้นสอง

3. พยานโดยตรงและพยานแวดล้อม

พยานโดยตรง คือ พยานหลักฐานใด ๆ ที่บ่งระบุว่าข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นได้มีอยู่ โดยไม่ต้องไปหาเหตุผลสันนิษฐานอย่างใดต่อไปอีก

พยานแวดล้อม คือ พยานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งมีได้เป็นประเด็นพิพาทในคดีโดยตรง หากแต่พิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่นที่บ่งชี้ว่า ข้อเท็จจริงนั้นเป็นประเด็นพิพาทที่น่าจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น

4. พยานที่รู้เห็นเองและพยานบอกเล่า

พยานบอกเล่าตรงข้ามกับพยานที่รู้เห็นเอง กล่าวคือ พยานบอกเล่าเป็นคำให้การหรือคำกล่าวเพื่อพิสูจน์ข้อความจริงใด ๆ อันตนมิได้รู้เห็นมาเอง หากแต่ได้ยินได้ฟังผู้อื่นเล่าถึงความจริงนั้นมาอีกทอดหนึ่งหรือหลายทอด

แต่ในที่นี้ผู้ศึกษาจะขอแยกประเภทของพยานหลักฐานตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. พยานบุคคล

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การด้วยวาจา เพื่อจะเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยการให้ถ้อยคำ ซึ่งการรับรู้ นั้น หมายถึง การรับรู้จากการได้เห็น ได้ฟัง ได้กลิ่น หรือได้รู้สึก

พยานบุคคลที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานนั้นคือ ถ้อยคำของบุคคลนั้น ๆ มิใช่ดูที่กิริยาท่าทาง รูปร่างหน้าตาหรือตัวของผู้ที่ เป็นพยานบุคคล เพราะบางกรณีจะมีการตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อเขายินยอม กรณีที่มีการตรวจตัวผู้เสียหายนี้ถือว่าตัวผู้เสียหายเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งแต่ก็ไม่ใช่พยานบุคคล กลับเป็นพยานวัตถุไป อย่างไรก็ตามพยานบุคคลที่จะรับฟังได้จะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้กล่าวคือสามารถสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้

พยานบุคคลตามกฎหมายของไทยนั้นมีหน้าที่จะต้องไปให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานและศาลด้วยความสัตย์จริง รวมทั้งมีหน้าที่จะต้องสาบานตนหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความและการเบิกความต่อศาลของพยานบุคคลมีกฎหมายบังคับไว้ว่าต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเพื่อให้จำเลยมีโอกาสดักค้านพยานปากนั้น

2. พยานเอกสาร

พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใด ๆ ที่ศาลอาจอ่านดูได้จากลายลักษณ์อักษรหรือเครื่องหมายใด ๆ เป็นสื่อความหมายอันปรากฏอยู่บนกระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งคู่ความเสนอต่อศาลเพื่อใช้ความหมายของข้อความหรือเครื่องหมายนั้น ๆ พิสูจน์ข้อเท็จจริง ดังนั้นการอ้างข้อความหรือตัวหนังสือเป็นพยาน มิได้หมายความว่า จะเป็นพยานเอกสารเสมอไป เพราะจะต้องดูถึงวัตถุประสงค์ของการอ้างข้อความหรือตัวหนังสือนั้น ๆ ด้วย การอ้างข้อความตอนหนึ่งของหนังสือเพื่อพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามข้อความนั้น ๆ ถือว่าเป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าหากอ้างถึงหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ ถือว่าเป็นการอ้างในฐานะลักษณะรูปร่างของหนังสือเล่มนั้น จึงจัดว่าเป็นพยานวัตถุ

การอ้างพยานเอกสารตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 ได้บัญญัติบังคับไว้ว่า ให้ศาลยอมรับแต่ต้นฉบับของเอกสารเท่านั้น ซึ่งจะถือว่าต้นฉบับของเอกสารเป็นพยานชั้นหนึ่งที่ดีที่สุด สามารถนำสืบได้เสมอ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถอ้างต้นฉบับของเอกสารเพื่อนำสืบได้แล้ว กฎหมายก็ผ่อนคลายนุญาตให้ใช้สำเนาของเอกสารที่รับรองว่าถูกต้อง หรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความแทนได้

3. พยานวัตถุ

พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุสิ่งของที่ผู้ที่คู่ความอ้างเป็นพยาน ได้แก่ สิ่งที่มีรูปร่างใด ๆ ซึ่งรวมตลอดถึงรูปลักษณะร่างกายของคนที่มีชีวิตและศพ นอกจากนี้พยานวัตถุยังหมายรวมตลอดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่ปรากฏให้รับรู้ได้ด้วย เช่น ลักษณะของการจราจรของรถยนต์ ถนน ทางแยกใดทางแยกหนึ่ง การรับรู้พยานวัตถุที่รับรู้ได้โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น ผิวกาย

พยานวัตถุมีความสำคัญอย่างมากในคดีอาญา เพราะพยานวัตถุจะเป็นพยานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร เช่น กรณียาเสพติดหรือไม้ของกลางในคดี บาดแผลที่ถูกทำร้าย สถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น การนำสืบพยานวัตถุนี้ศาลสามารถรับฟังพยานวัตถุได้เสมอโดยไม่มีข้อจำกัดทางกฎหมาย เพราะไม่มีข้อบังคับใดกำหนดว่าข้อเท็จจริงใดจะต้องพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุหรือห้ามพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุ ดังนั้นการนำสืบพยานวัตถุจึงอยู่ในดุลยพินิจของผู้ที่จะเป็นผู้พิจารณาว่าควรนำสืบข้อเท็จจริงด้วยพยานวัตถุหรือไม่ เพื่อผลแห่งคดีของตน

พยานวัตถุบางอย่างอาจจะต้องมีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยศาลอาจจะตรวจเองหรือส่งให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ตรวจพิสูจน์ก็ได้ กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ผู้เชี่ยวชาญก็ต้องไปเบิกความเป็นพยานต่อศาลเช่นกัน

4. พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert)

พยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานความเห็น (Opinion) หรือเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง เช่น โดยปกติแล้วในการพิจารณาคดีศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานความเห็น เพราะถ้าหากศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานประเภทนี้แล้ว เท่ากับเป็นการนำเอาความเห็นของบุคคลอื่นมาใช้ในการวินิจฉัยคดี หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการยอมให้พยานหรือบุคคลอื่นมาทำหน้าที่แทนศาล อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ที่ห้ามรับฟังพยานความเห็นนี้ยังมีข้อยกเว้นเพราะการที่จะห้ามมิให้รับฟังพยานความเห็นทุกกรณีนั้น บางครั้งก็อาจทำให้พลาดโอกาสที่จะได้พยานสำคัญในคดีได้เนื่องจากประเด็นบางประเด็นในคดีนั้นไม่อยู่ในวิสัยที่ศาลหรือบุคคลธรรมดาจะวินิจฉัยได้ ต้องอาศัยผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษมาออกความเห็น ซึ่งเรียกว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ใช้คำเรียกพยานผู้เชี่ยวชาญถึง 3 คำ คือ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งคำทั้ง 3 คำนี้มีความหมายต่างกัน ดังนี้

4.1 ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) คือบุคคลที่ศาลแต่งตั้งในคดีแพ่ง โดยศาลจะต้องถามความสมัครใจของบุคคลนั้นด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้นั้นจะได้ขอขึ้นทะเบียนไว้เป็นผู้เชี่ยวชาญของศาล ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งแล้วนั้นอาจแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้แล้วแต่

ศาลต้องการ ถ้าหากยังไม่พอใจก็อาจให้ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมเป็นหนังสือก็ได้ หรืออาจเรียกมาศาลให้อธิบายด้วยวาจาหรืออาจให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญคนอื่นก็ได้

4.2 ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ (Expert Knowledge) คือ บุคคลที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระบุดังมาเป็นพยานฝ่ายของตนเป็นรายคดีไป โดยบุคคลนั้นมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะซึ่งความเห็นของเขาอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็นได้ นอกจากนี้การสืบพยานผู้มีความรู้เชี่ยวชาญนั้น คู่ความจะต้องนำพยานผู้มีความรู้เชี่ยวชาญมาเบิกความต่อหน้าศาลเหมือนพยานบุคคลอื่นทั่วไป จะส่งความเห็นมาเป็นหนังสืออย่างเดียวเหมือนพยานผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ ต้องมาเบิกความประกอบความเห็นด้วยเสมอ พยานประเภทนี้ไม่ต้องขึ้นทะเบียนต่อศาลไว้ล่วงหน้า

4.3 ผู้ชำนาญการพิเศษ (Technical) คือพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา ซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งจากศาลหรือคู่ความอ้างอิงมาก็ได้ พยานผู้ชำนาญการพิเศษในคดีอาญานี้ จะต้องมาเบิกความต่อศาลด้วยตนเองในฐานะพยานบุคคลเสมอ โดยในบางครั้งอาจให้ความเห็นเป็นหนังสือและเบิกความประกอบความเห็นตามหนังสือนั้นด้วย

ประเภทของพยานบุคคล

พยานบุคคลแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้

1. ประจักษ์พยาน (The Original Evidence) ได้แก่ พยานบุคคลซึ่งได้รู้ ได้เห็น หรือได้ยินเหตุการณ์ด้วยตนเอง หรือเรียกว่าพยานรู้เห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นโดยตรง ในทางปฏิบัติประจักษ์พยานมีความสำคัญมากในคดีอาญา เพราะศาลจะรับฟังและให้น้ำหนักกับประจักษ์พยานเป็นหลัก หากคดีนั้นมีประจักษ์พยานแล้วจะต้องได้ประจักษ์พยานมาสืบให้ศาลเชื่อเสมอ ดังนั้นคดีใดขาดประจักษ์พยานแล้วยากที่จะมีการลงโทษจำเลย หรืออีกนัยหนึ่งประจักษ์พยาน คือ พยานบุคคลผู้มาเบิกความให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลตามที่ตนได้รับรู้มาจากการประสาทของตนเอง มิใช่รับรู้มาจากการบอกเล่าของผู้อื่น ประจักษ์พยานเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงมาด้วยตนเอง อันเป็นการตรงข้ามกับพยานบอกเล่าซึ่งมิได้รู้เห็นเอง บุคคลซึ่งเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์การกระทำความผิดซึ่งบางกรณีก็คือผู้เสียหายซึ่งในทางอาญาวิทยาก็ถือว่าเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ดังนั้นผู้เสียหายจึงมีฐานะในทางกฎหมายทั้งเป็นพยานบุคคลและผู้เสียหาย

2. พยานบอกเล่า (The Hearsay Evidence) หมายความว่าพยานบุคคลที่ไม่ได้รู้ ไม่ได้เห็นหรือไม่ได้ยินมาด้วยตนเอง หากแต่ได้รู้ ได้ยิน หรือได้ฟังข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง โดยส่วนใหญ่พยานบอกเล่าจะเป็นเพียงพยานประกอบที่จะทำให้น้ำหนักของประจักษ์พยานดีขึ้นเท่านั้น คงมีเพียงบางเรื่องที่พยานบอกเล่าที่มีเหตุผลเพียงพอที่ศาลรับฟังว่ามีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้

3. พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) หรือ พยานพหุเหตุแวดล้อมกรณี เป็นพยานที่ไม่ได้แสดงถึงข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์โดยตรง แต่อาจทำให้ศาลอนุมานได้ว่าข้อเท็จจริงที่คู่ความประสงค์จะพิสูจน์นั้นมีอยู่หรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นพยานเหตุผลที่ทำให้ศาลอนุมานได้ว่าข้อเท็จจริงที่คู่ความประสงค์จะพิสูจน์นั้นมีอยู่หรือไม่

4. พยานผู้ชำนาญพิเศษ คือ พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งจากศาลหรือคู่ความอ้างอิงมา ผู้ชำนาญการพิเศษต้องมาศาลเพื่ออธิบายด้วยวาจาในฐานะพยานบุคคล จะอาศัยสิทธิดังเช่นพยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งในคดีแพ่งไม่ได้ และโจทก์หรือจำเลยจะอ้างเพื่อนำสืบต่อศาลเป็นการสนับสนุนพยานฝ่ายตนในฐานะพยานความเห็น เช่น เกี่ยวกับการตายหรือสภาพของศพ เกี่ยวกับลายมือชื่อหรือลายมือเขียนหนังสือ หรือยาเสพติด

5. พยานนำ-พยานหมาย พยานนำ หมายถึง พยานบุคคลที่คู่ความฝ่ายที่อ้างไม่ว่าโจทก์หรือ จำเลย เป็นผู้นำพยานนั้นเบิกความที่ศาลเอง ส่วนพยานหมายนั้นเป็นพยานที่ศาลออกหมายเรียกให้มาเบิกความที่ศาล อาจเป็นการออกหมายโดยคู่ความขอให้ออกหรือพยานที่ศาลมีหมายเรียกมาเองก็ได้ โดยปกติเมื่อราชฎเป็นโจทก์หรือจำเลย เขาย่อมขอร้องให้ผู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งบางกรณีก็เป็นเพื่อนฝูงญาติมิตรของตนเองมาเป็นพยานให้ เขาย่อมนำพยานนั้นมาศาลโดยช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางและติดต่อนัดหมายเรื่องสถานที่และเวลาที่จะไปเบิกความเอง ไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียกให้ผู้ที่ตนอ้างเป็นพยานมาเบิกความ เพราะผู้ที่ได้รับหมายเรียกศาลอาจตื่นตกใจ หรือมีท่าทีไม่เป็นมิตรกับผู้ขอให้ออกหมายเรียกบังคับให้พยานไปศาล ถ้าพยานขัดขืนก็จะถูกศาลออกหมายจับได้

ในขณะเดียวกันพยานบุคคลซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในคดีอาญาหรือที่เรียกว่า พยานกลาง ก็อาจถือว่าเป็นเหยื่ออาชญากรรมเช่นกัน ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และต้องการใช้อำนาจมืดในการบิดเบือนรูปคดีหรือในการปกปิดความผิด โดยการหลอกล่อ กดดัน ช่มชู้ หรือบีบบังคับต่อเหยื่ออาชญากรรมให้ถอนแจ้งความ ให้บิดเบือนคำให้การจากนักเป็นเบา ให้หลบเลี่ยงการเป็นพยาน วิธีการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมมักมีรูปแบบมากมายทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งให้เงินและช่มชู้ ทั้งใช้พระเดชและพระคุณ เหยื่ออาชญากรรมที่ด้อยโอกาส อ่อนวัย หรือมีสติปัญญาน้อยกว่า มักตกเป็นเบี้ยล่างของผู้กระทำผิดที่มีอิทธิพลไม่ว่าในด้านความเป็นนักเลง ด้านกำลังทรัพย์ ด้านสถานภาพทางสังคมหรืออิทธิพลทางการเมือง แต่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดซึ่งมีอิทธิพลมาลงโทษตามกฎหมายอาญา ทั้งนี้เพราะผู้มีอิทธิพลมักจะมีวิธีการต่าง ๆ ที่สร้างความกลัวสำหรับเหยื่ออาชญากรรมจนไม่กล้าเป็นพยานในชั้นศาล และถ้าเหยื่ออาชญากรรมบางคนไม่กลัวคำช่มชู้ของผู้มีอิทธิพล บุคคลกลุ่มนี้อาจบังการฆ่าเหยื่ออาชญากรรม

และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อปิดปาก ดังนั้น ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความปลอดภัยต่อเหยื่ออาชญากรรม

คุณสมบัติของพยานบุคคลที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญามีหลักเกณฑ์คือ

1. ต้องเป็นพยานบุคคลที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ ดังนั้นบุคคลใด ๆ รวมทั้งเด็ก ผู้พิการ เช่น หูหนวก ตาบอด เป็นต้น หากมีความสามารถในการถ่ายทอดก็สามารถเป็นพยานได้

2. ต้องเป็นบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ การนำพยานบุคคลเข้าสืบจะต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นมีส่วนรู้เห็นหรือสามารถพิสูจน์ความผิดได้

3. ต้องเป็นพยานบุคคลที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ๆ พยานบุคคลที่ได้มาต้องไม่เกิดขึ้นจากการกระทำที่มิชอบ เช่น พยานที่ได้รับการว่าจ้างมาให้การ หรือพยานเท็จ รวมทั้งการให้คำมั่นสัญญา หรือการชูเชิญเพื่อให้บุคคลมาเป็นพยานจะส่งผลต่อการรับฟังพยาน

พยานบุคคลจำเป็นแก่คดีทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญา พยานบุคคลเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ แม้จะมีพยานเอกสารและพยานวัตถุเพียงพอแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้ว ก็อาจต้องมีพยานบุคคลเบิกความประกอบ หรืออย่างน้อยมีพยานบุคคลเบิกความนำพยานเอกสารหรือพยานวัตถุเข้ามาในสำนวน สำหรับพยานเอกสารอาจต้องมีพยานบุคคลมาเบิกความรับรองความแท้จริงของเอกสารด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีอาญาจะเห็นได้ว่า การจัดแบ่งพยานหลักฐานตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะแบ่งพยานหลักฐานออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. พยานบุคคล 2. พยานเอกสาร 3. พยานวัตถุ 4. พยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพยานหลักฐาน แต่ละประเภทนั้นจะมีความสำคัญและส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาล

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

ความหมายของพยาน

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับพยานไว้ว่า

พยาน หมายความว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

พยานสำคัญในคดีอาญาที่สมควรป้องกัน

พยานสำคัญในคดีอาญาที่สมควรป้องกัน มีดังนี้

1. พยานนั้นเป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดีนั้น
2. พยานเป็นผู้ไม่มีหลักแหล่งที่มั่นคงหรือทางสืบสวนมีเหตุผลน่าเชื่อว่าถ้าจะปล่อยให้พยานอยู่ในที่เดิมแล้วจะเกิดอันตรายเสียก่อนที่พยานจะได้เบิกความ หรือฝ่ายผู้ต้องหาได้พยายามจัดการที่จะให้พยานหลบหนีไปเสียก่อน

ประกาศคุ้มครองสิทธิบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญา

เพื่อให้บุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาได้รับรู้สิทธิตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 จึงประกาศคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาไว้ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย หากได้รับการข่มขู่ คุกคาม อันเป็นผลจากการที่จะมาเป็นพยาน
2. สิทธิที่จะร้องขอให้คุ้มครองความปลอดภัยบุคคลใกล้ชิด หากได้รับการข่มขู่ คุกคาม อันเป็นผลมาจากการที่ตนเองจะเป็นพยาน
3. สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน จากการมาให้ข้อเท็จจริงกับพนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล
4. สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหาย กรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ฯลฯ
5. สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายกรณีเข้าสู่มาตรการคุ้มครองพยาน ทั้งมาตรการทั่วไป และมาตรการพิเศษ

การคุ้มครองความปลอดภัยของพยาน

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มุ่งคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน ทั้งก่อน ขณะและหลังมาเป็นพยาน

การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาประกอบด้วยการให้ความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) เช่น การที่สังคมให้เกียรติหรือให้ความชื่นชมในการที่บุคคลนั้นได้ทำ

หน้าที่ในฐานะพยาน หรือการที่สังคมกดดันผู้กระทำความผิดโดยการไม่คบค้าสมาคมด้วย เป็นต้น ซึ่งพบว่านอกจากการคุ้มครองทางสังคมแล้ว การใช้กลไกของกฎหมาย (Legal Instrument) เป็นการคุ้มครองพยานบุคคลอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสิทธิของพยานบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิของพยานบุคคลซึ่งประกอบด้วย

1. สิทธิที่จะให้การโดยสมบูรณ์ปราศจากการขัดขวางโดยมิชอบ รวมทั้งสิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อมอาจจะทำให้ถูกฟ้องคดีอาญา
2. สิทธิที่จะได้รับความคุ้มกันและการปฏิบัติที่เหมาะสม
3. สิทธิที่จะได้รับค่าป่วยการ

ระดับของการคุ้มครองพยานบุคคล

การคุ้มครองพยานบุคคลแบ่งได้ 2 ระดับ คือ

1. การคุ้มครองบุคคลที่มาเป็นพยาน คือ การคุ้มครองสวัสดิภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่มาเป็นพยานเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาให้ได้รับความปลอดภัยจากการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การคุกคาม การทำร้าย การข่มขู่ เพื่อให้รัฐได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิจารณาคดีซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม จึงถือเป็นการคุ้มครองพยานบุคคลขั้นเบื้องต้น

2. การคุ้มครองคำให้การของบุคคลให้ได้รับการปกป้องจากปัจจัยภายนอกหรือการคุ้มครองเพื่อให้พยานบุคคลสามารถให้การได้โดยปราศจากปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบกับคำให้การของพยาน ซึ่งถือว่าการคุ้มครองในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีเหตุปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลกระทบให้พยานบุคคลให้การบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่รับรู้ได้เห็น เช่น อาจเกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น อายุ วัย ความสามารถในการถ่ายทอดหรือความสามารถในการจดจำ หรือปัจจัยซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การให้สินบน การชักจูงการขัดขวางในรูปแบบต่าง ๆ หรือเกิดจากความเครียดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพิจารณา เช่น การให้การเผชิญหน้าต่อจำเลย การถูกซักถามจากคู่ความ ดังนั้น จึงได้ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาความอาญาให้พยานสามารถให้การได้อย่างปราศจากการขัดขวาง เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสืบพยาน หรือการสืบพยานล่วงหน้าในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานอาจได้รับการยุ่งเหยิง แต่การให้ความคุ้มครองต่อพยานนั้นต้องไม่เป็นการกระทบสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย โดยเฉพาะการสืบพยานต่อหน้าจำเลย (Confrontation) หรือให้จำเลยได้มีโอกาสถามค้านพยาน (Cross-Examination) ดังนั้น รัฐในฐานะ ผู้บริหารงานยุติธรรมจำเป็นต้องหามาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองพยานให้สามารถให้การต่อศาลรวมทั้งให้พยานได้รับความปลอดภัยเช่นกัน

ระยะเวลาในการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคล

ระยะเวลาในการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลแยกพิจารณาตามระยะเวลาได้ดังนี้

1. การคุ้มครองความปลอดภัยพยานบุคคลระหว่างการพิจารณา โดยสาเหตุสำคัญมุ่งประโยชน์ต่อคดีเป็นสำคัญ ดังนั้น การคุ้มครองเพื่อมุ่งให้ได้มาซึ่งพยานบุคคลเพื่อกำหนดให้การตั้งในชั้นสอบสวนและชั้นการพิจารณาคดี ในช่วงเวลาดังกล่าวความเสี่ยงของการได้รับอันตรายจะสูง เนื่องจากการให้การของพยานมีผลโดยตรงต่อคดี การทำให้พยานไม่สามารถมาให้การได้จะส่งผลต่อคดี โดยเฉพาะในคดีอาญาซึ่งให้ความสำคัญต่อพยานโจทก์ หากไม่มีพยานโจทก์มาเบิกความในชั้นพิจารณาคดีจะยกฟ้องในคดี ดังนั้น การคุ้มครองความปลอดภัยในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีลักษณะที่เป็นการหาที่พักชั่วคราวหรือการให้กำลังเจ้าหน้าที่คุ้มกัน

2. การคุ้มครองความปลอดภัยพยานบุคคลหลังการพิจารณา เมื่อพยานบุคคลให้การในชั้นพิจารณาแล้ว แม้จะไม่ส่งผลกระทบในทางคดี แต่อาจเกิดภัยอันตรายจากการแก้แค้นจากกลุ่มบุคคลได้ ซึ่งการคุ้มครองความปลอดภัยภายหลังการพิจารณาจะเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริงไม่มีการคุ้มครองความปลอดภัยหลังการพิจารณาได้ตลอดเวลา ดังนั้นแต่ละประเทศจึงมีวิธีการในการให้ความคุ้มครองปลอดภัยในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การให้พยานเปลี่ยนชื่อ นามสกุล การย้ายที่อยู่ การเปลี่ยนแปลงอาชีพ รวมทั้งการปกปิดชื่อ ที่อยู่ หรืออาชีพ เป็นความลับ เพื่อหลีกเลี่ยงการติดตามจากการแก้แค้น การคุ้มครองในระยะนี้ นอกจากจะให้ความพยานได้รับความปลอดภัยแล้ว มาตรการคุ้มครองพยานยังมีเป้าหมายสำคัญให้พยานสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองด้วย (Self-sufficient)

รูปแบบการคุ้มครองพยานบุคคล

การคุ้มครองพยานบุคคลมีรูปแบบที่แตกต่างกันหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การทำให้การข่มขู่ คุกคาม มีความยากลำบากและมีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น การข่มขู่ที่น่าเชื่อถือจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าข้อมูลเกี่ยวกับพยานบุคคลจะถูกเก็บเป็นความลับ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ความลับเกี่ยวกับพยานจะถูกเก็บเป็นการถาวร หากเจ้าหน้าที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้รับจากพยานบุคคล รวมทั้งหากเจ้าหน้าที่ทราบว่าพยานบุคคลอาจจะได้รับอันตรายจะมีการขอหมายค้น หรือขออนุญาตจากศาลเพื่อขอตั้งกำแพงทางโทรศัพท์ หรือการกระทำอื่น ๆ เพื่อติดตามข้อมูล ในประเทศโคลัมเบีย ในกรณีความผิดที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม มีการเก็บความลับเกี่ยวกับพยานบุคคลเป็นการถาวร

2. การทำให้การข่มขู่ คุกคาม ไม่ส่งผลประโยชน์ต่อผู้กระทำ มีหลายวิธีจะทำการข่มขู่พยานบุคคลไม่ประสบผล โดยเฉพาะการที่สามารถทำให้พยานมาให้การโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะ

เป็นไปได้ก่อนที่จะมีการข่มขู่ ในระบบ Civil law คำให้การชั้นพนักงานสอบสวนสามารถใช้เป็นพยานในศาลได้ หากพยานบุคคลปฏิเสธการให้การในชั้นศาล ถ้าคำให้การดังกล่าวได้มีการซักค้านและมีการแสดงต่อหน้าจำเลย

3. การสร้างแรงจูงใจต่อพยานเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำตามที่ได้รับการข่มขู่ พยานจำนวนไม่น้อยที่อาจจะต้องเสี่ยงภัยต่อการให้การถึงผู้ต้องหาที่อันตราย บางกรณีต้องมีการลดโทษหรือลดจำนวนข้อกล่าวหาต่อพยานบุคคล

4. การดำเนินการกับผู้คุกคาม ในกรณีที่มีการข่มขู่เจ้าหน้าที่ศาล พนักงานอัยการ มักจะมีการสืบสวน แม้ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการกำหนดให้การกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดที่รุนแรง แต่การกระทำการข่มขู่ คุกคามก็ยังมีเกิดขึ้น โดยเฉพาะพยานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมักจะถูกละเลยและทำให้การข่มขู่ประสบความสำเร็จ

วิธีการคุ้มครองพยาน

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 จะมีการคุ้มครองพยานโดยการจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นเป็นการสมควร หรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอ และในกรณีจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยเหลือให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

วิธีการคุ้มครองพยานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีดังนี้

1. ให้พนักงานสอบสวนรายงานชี้แจงเหตุผลพร้อมด้วยอัตราเบี้ยเลี้ยงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินการป้องกันพยาน

2. เมื่อได้รับคำสั่งอนุมัติจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ให้พนักงานสอบสวนระดับสารวัตรขึ้นไป อธิบายความประสงค์ในการป้องกันพยานให้พยานทราบ ให้พยานลงลายมือชื่อในบันทึกข้อตกลงป้องกันพยานตามแบบบันทึกที่กำหนดขึ้น

3. ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนจัดที่อยู่อาศัยหรือสถานที่กินอยู่หลับนอนให้แก่พยานชั่วคราว และจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงค่าทดแทนจนกว่าพยานจะเบิกความเสร็จ ในระหว่างรออยู่นี้ หากพยานจะไปที่ไหนจะต้องขออนุญาตจากพนักงานสอบสวนก่อน เพื่อให้สามารถติดตามตัวมาเบิกความได้ (ไม่ใช่เป็นการควบคุม)

4. ทำคำร้องตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ยื่นต่อศาลโดยเร็ว โดยแสดงเหตุผลให้ศาลทราบว่า ทางราชการได้จัดการป้องกันพยานสำคัญนี้อย่างใด เพื่อขอให้ศาลรีบพิจารณาคดีและให้พยานนั้นได้เบิกความโดยเร็ว

การคุ้มครองพยานของพนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและการป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญาไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 6 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. การคุ้มครองพยาน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนจดตำบลสถานที่อยู่ และที่พักอาศัยของพยานให้ชัดเจน และต้องออกไปสอดส่องเยี่ยมเยียนพยานอยู่เสมอให้สามารถส่งหมายและติดตามตัวไปเบิกความต่อศาลได้ หากเห็นว่าพยานจะบิดพลิ้วไม่ไปเบิกความ พนักงานสอบสวนจะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาสั่งการและถ้าพยานคนใดยากจนขัดสนก็ให้แจ้งพนักงานอัยการเพื่อขอเบิกเงินค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยง

2. การป้องกันพยาน กรณีที่พยานสำคัญในคดีและไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือมีเหตุน่าเชื่อว่าจะเกิดอันตรายก่อนที่พยานจะไปเบิกความหรือมีการดำเนินการจะให้พยานหลบหนี พนักงานสอบสวนจะต้องรายงานชี้แจงเหตุผลขอเบี้ยเลี้ยงเพื่อจัดหาสถานที่พักอาศัยชั่วคราวให้พยาน ถ้าเป็นกรณีฟ้องร้องคดีต่อศาลแล้ว ก็ให้แจ้งเหตุให้พนักงานอัยการทราบเพื่อสืบพยานปากนั้นโดยเร็ว

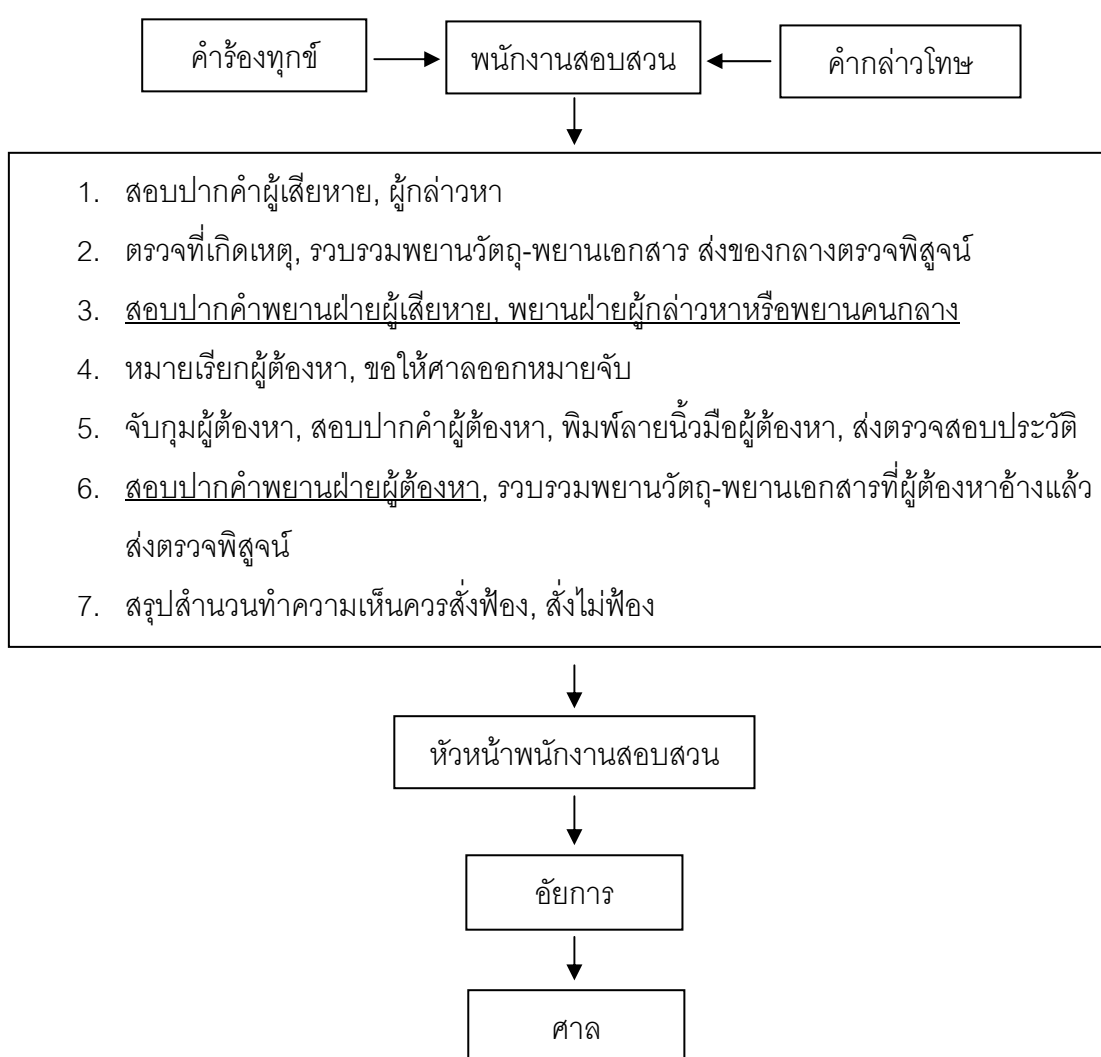
จากแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองพยานบุคคลมีวัตถุประสงค์ให้มียุซึ่งพยานบุคคลและให้พยานบุคคลนั้นมีคุณค่าต่อการพิจารณาคดี โดยเบื้องต้นหมายถึง การจัดการให้บุคคลที่มาเป็นพยานนั้นได้รับความปลอดภัยจากภัยอันตรายอันเกิดจากการกระทำที่มีขอบในรูปแบบต่าง ๆ แต่แท้จริงแล้วในกระบวนการพิจารณาให้ความสำคัญอยู่ที่ถ้อยคำให้การหรือถ้อยคำของพยานบุคคลในชั้นการพิจารณาว่ามีความน่าเชื่อถือหรือมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด ดังนั้นความสำคัญของการคุ้มครองพยานบุคคล จึงเป็นอำนาจรัฐในการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) หรือพยานสำคัญในคดี (Material Witness) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม และเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะได้รับความปลอดภัยอีกด้วย ดังนั้นการข่มขู่ การคุกคาม การประทุษร้าย หรือการขัดขวางด้วยวิธีการใด ๆ นอกจากจะเป็นความผิดในทางอาญาแล้วยังเป็นความผิดต่อกระบวนการยุติธรรมด้วย (Obstruction of Justice) การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลจึงเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความกล้าที่จะเสียสละความสะดวกสบายส่วนตัวเข้ามาเป็นพยานในคดีต่าง ๆ ที่เข้าใจเห็นเหตุการณ์ โดยไม่หวาดหวั่นต่อภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการข่มขู่ของบรรดามิจฉาชีพ เพราะตามสภาพปกติทั่วไปประจักษ์พยานในคดีอาญาก็หายากอยู่แล้ว ถ้ายังคงปล่อยให้พยานถูกข่มขู่หรือถูกทำร้ายเนื่องจากเข้ามาเป็นพยานเท่ากับเป็นการเพิ่มความยากลำบากของการแสวงหาพยานยิ่งขึ้นไปอีก ทุกคนจะปฏิเสธการเป็นพยานเพราะเกรงกลัวต่อภัยมืดที่จะติดตามมาในภายหลัง

การเป็นพยานบุคคลในชั้นสอบสวนในเขตพื้นที่
กองบังคับการตำรวจนครบาล 7

การเป็นพยานบุคคลในชั้นสอบสวน

ภาพที่ 2.1

ขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญา

ที่มา: จากประสบการณ์การทำงานของผู้ศึกษา

จากภาพที่ 2.1 ผู้ศึกษาขอนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องมาอธิบายเกี่ยวกับการเป็นพยานของประชาชนในชั้นสอบสวน ดังต่อไปนี้

1. พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ (มาตรา 121)

- ความผิดทางอาญาจะมี 2 ลักษณะ คือ 1. ความผิดต่อแผ่นดิน และ 2. ความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งในกรณีคดีความผิดต่อแผ่นดิน เช่น คดีเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน เป็นต้น พนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนคดีได้เองโดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ แต่ในกรณีของคดีความผิดต่อส่วนตัว เช่น คดีลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ เป็นต้น ต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายหรือคำกล่าวโทษของผู้มีส่วนได้เสียแทนผู้เสียหาย จึงจะทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสามารถสอบสวนคดีได้

2. ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ (มาตรา 123) (รวมถึงคำกล่าวโทษด้วย ตามมาตรา 127)

3. ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิให้ชักช้า จะทำการในที่ใด เวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย (มาตรา 130)

- เมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนที่ใด เวลาใด ก็ได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีตัวผู้ต้องหาอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม

4. ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา (มาตรา 131)

- พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่จะช่วยให้พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมีทั้ง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานผู้เชี่ยวชาญ

5. เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเองเมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมาย (มาตรา 132 (3))

6. พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหาย หรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย แล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้ที่ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะทำให้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุม หรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน จัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอมและให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้ (มาตรา 133)

7. การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวนหรือมาที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือมาศาลเนื่องในการ สอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้จักต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือของศาล แล้วแต่กรณี

แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่ จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก (มาตรา 52)

8. การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่น หรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศให้ใช้ล่ามแปล

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย หรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร (มาตรา 13)

- การสอบสวนจะต้องจัดทำหรือบันทึกด้วยข้อความที่เป็นภาษาไทย หากบุคคลที่ให้ถ้อยคำเป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทย เช่น ชาวต่างชาติหรือคนพิการ เป็นต้น จะต้องมีการล่ามช่วยแปลภาษาไทย

9. ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วน ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะ ตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมใน การถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หาก มีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วม ในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดย มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้อง

บันทึกเหตุที่ไม่อาจรบกวนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหาย หรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าว ที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 133 ทวิ)

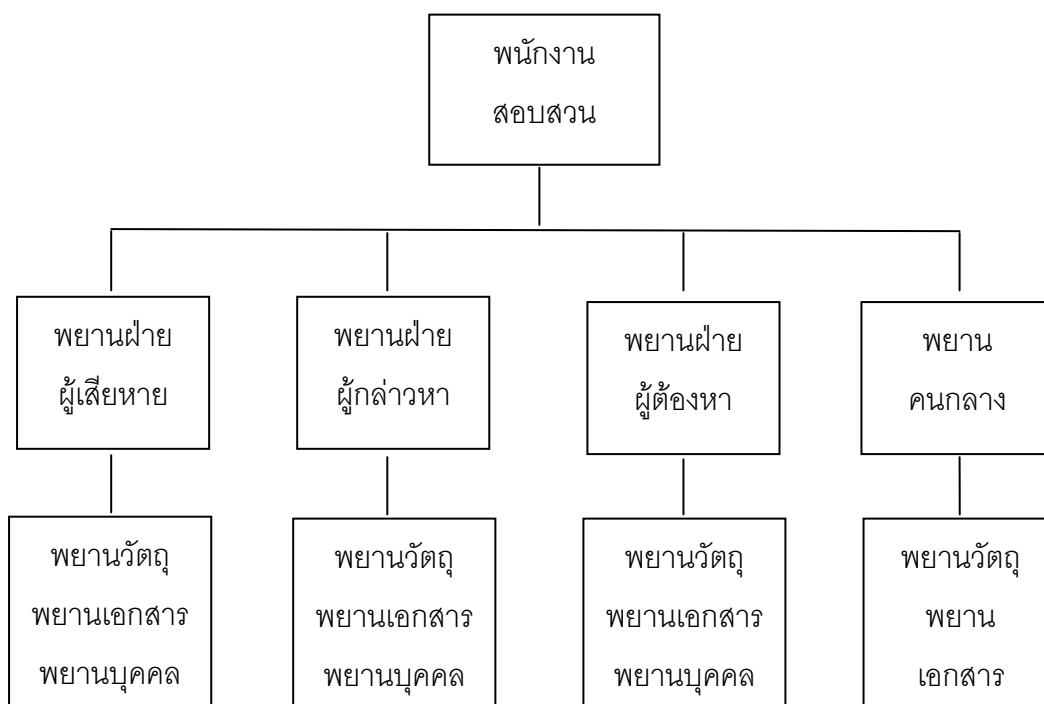
- การสอบปากคำเด็กในคดีบางประเภทจะต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วม แต่หากเด็กนั้นตกเป็นผู้ต้องหาในคดี จะต้องมีความร่วมมือเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง

10. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยาน ที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และสามารถป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการชี้ตัวบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรบกวนบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้ชี้หรือรบกวนบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ในกรณีการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัว ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้น เห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว (มาตรา 133 ตริ)

กล่าวโดยสรุป คือ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ที่จะต้องสอบสวนคดีอาญาทุกกรณีเมื่อทราบว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษก่อน เว้นแต่เป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนก็จะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องในคดีให้ครบถ้วน แล้วรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน (สำหรับการสอบสวนปากคำผู้ต้องหา และการสอบสวนพยานบุคคลนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดขั้นตอนที่สำคัญ ๆ เอาไว้) สุดท้ายเมื่อผลการสอบสวนทราบว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วนั้น พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหานั้นมาฟ้องร้องต่อไป

ภาพที่ 2.2
การรวบรวมพยานหลักฐาน

ที่มา: จากประสบการณ์การทำงานของผู้ศึกษา

จากภาพที่ 2.2 การรวบรวมพยานหลักฐานของพยานสอบสวนนั้น จะมีพยานหลักฐานแบ่งออกเป็น พยานฝ่ายผู้เสียหาย พยานฝ่ายผู้กล่าวหา พยานฝ่ายผู้ต้องหา และพยานคนกลาง ซึ่งพยานแต่ละฝ่ายนั้นจะต้องนำพยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคล มาให้พยานสอบสวนตามที่ร้องขอ เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

สิทธิของพยานบุคคล

พยานบุคคลย่อมมีสิทธิดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติหน้าที่ของพยานสอบสวนจะต้องไม่ล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2. การคุ้มครองจะไม่ถูกล่อลวง ชูเชื้อ หรือการให้สัญญาเพื่อให้ถ้อยคำ

ในคดีอาญา ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญาชูเชื้อ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

3. การให้ความคุ้มครองในคดีอาญา

พยานบุคคลมีความสำคัญต่อกระบวนการพิจารณาในคดีอาญามาก คดีอาญาใดไม่มีพยานมายืนยัน ก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคม ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมายเกิดความยำเินใจ และอาจเป็นภัยต่อสังคม ในทางตรงกันข้าม หากผู้กระทำความผิดทราบว่า มีพยานบุคคลรู้เห็นการกระทำของตน ก็อาจสำราภาพผิด ไม่กล้าสู้คดี ทำให้การพิจารณาคดีสิ้นสุดโดยเร็ว หรือหากผู้ต้องหาไม่มีพยานยืนยันความบริสุทธิ์ของตนก็อาจทำให้เขาพ้นผิดได้ พยานบุคคลจึงนับว่าเป็นผู้มีบทบาทในอันที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมไทย ดังนั้นหากพยานบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควรก็จะทำให้ผู้ที่เห็นเหตุการณ์ในการกระทำความผิดทางอาญาไม่กล้าที่จะมาให้การเป็นพยาน

หน้าที่ของพยานบุคคล

ตามประมวลกฎหมายอาญามีการกำหนดหน้าที่ของพยานบุคคลดังนี้

1. หน้าที่ในการไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน

พยานบุคคลต้องไปเบิกความเป็นพยานต่อพนักงานสอบสวน พยานที่ได้รับหมายเรียกแล้วไม่ไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนมีความผิดตาม มาตรา 168 จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. หน้าที่ในการส่งทรัพย์หรือเอกสาร

พยานบุคคลต้องส่งหรือจัดการส่งทรัพย์หรือเอกสารใดให้พนักงานสอบสวน พยานที่ไม่ส่งหรือไม่จัดการส่งทรัพย์หรือเอกสารใดให้แก่พนักงานสอบสวนมีความผิดตามมาตรา 169 จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. หน้าที่ในการสาบาน ปฏิญาณหรือให้ถ้อยคำ

พยานบุคคลต้องสาบานหรือปฏิญาณต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน พยานที่มาพบพนักงานสอบสวนแล้วไม่สาบานหรือไม่ปฏิญาณต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือไม่ให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนมีความผิดตามมาตรา 169 จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4 หน้าที่ในการให้ถ้อยคำตามความจริง

พยานบุคคลต้องให้ถ้อยคำตามความเป็นจริงต่อพนักงานสอบสวน พยานที่ให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายแก่พนักงานสอบสวนมีความผิดตามมาตรา 137 จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลักการสอบสวนพยานบุคคล

การสอบสวนพยานบุคคลต้องพิจารณาตามหลักการดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

1.1 ข้อเท็จจริงที่ทราบมานั้น พยานทราบมาได้อย่างไร และหากทราบมาด้วยตนเอง ก็จะต้องมีความน่าเชื่อถือมากกว่าได้รับทราบมาโดยการบอกเล่าจากผู้อื่น

1.2 ข้อเท็จจริงที่รับฟังต้องเป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมิใช่เกิดจากความคิดเห็นของพยานเอง

1.3 การให้ข้อเท็จจริงของพยาน ควรพิจารณาระยะเวลาของการทราบข้อเท็จจริงนั้นมาด้วยว่า เป็นเวลานานมากน้อยเพียงใด เพราะความจดจำอาจจะคลาดเคลื่อนไปได้ เว้นแต่จะมีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2. เกี่ยวกับบุคคล

2.1 อายุ โดยควรคำนึงอายุที่แตกต่างกันด้วย เพราะย่อมที่จะส่งผลต่อวัยของคนในอันที่จะทำให้สมองและร่างกายมีการรับทราบและเข้าใจพฤติการณ์ต่าง ๆ ได้ไม่เหมือนกัน รวมถึงการถ่ายทอดก็ย่อมที่จะแตกต่างกันไปด้วย

2.2 สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ก็มีส่วนสำคัญเพราะเป็นปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมการรับทราบข้อเท็จจริง ตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง เช่น แสงสว่าง จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเห็น ความเงียบจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการได้ยิน ระยะเวลาและโอกาสก็จะเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้มีการ จดจำเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน เป็นต้น

2.3 ความไม่เป็นกลางหรือความมีอคติ เช่น การมีสาเหตุโกรธเคือง การติดสินบน หรือแม้แต่การข่มขู่ ก็จะทำให้การให้ข้อเท็จจริงนั้นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นได้

2.4 สถานะหรือฐานะของบุคคล ก็มีส่วนสำคัญด้วยเช่นกัน เช่น ญาติ พระภิกษุ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในส่วนราชการ เช่น นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

2.5 ความมั่นใจ ก็นับว่ามีความสำคัญเช่นกันด้วย เพราะการให้การหรือการให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ละเอียด ไม่มีความสับสน หรือตื่นเต้น หรือประหม่า แต่อย่างใดแล้ว ก็จะทำให้ผู้รับทราบข้อเท็จจริงมั่นใจและเชื่อถือข้อเท็จจริงนั้น ๆ ว่าเป็นความจริงด้วยนั่นเอง

ปัญหาของพยานบุคคล

1. ปฏิเสธการเป็นพยาน

ในชั้นสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสืบสวนสอบสวนปรากฏแน่ชัดว่ามีบุคคลใดทราบหรือรู้เห็นเหตุการณ์คดีที่เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนก็จะขอความร่วมมือบุคคลนั้นให้มาเป็นพยานโดยการสอบสวนบันทึกถ้อยคำให้การไว้รวมเข้าในสำนวน ซึ่งบุคคลที่ให้การเป็นพยานนี้จะต้องไปเบิกความต่อศาลอีกครั้งหนึ่งเมื่อมีการฟ้องคดี แม้ตามกฎหมายจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกพยานมาให้การได้ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะใช้

วิธีการเชื้อเชิญหรือร้องขอความร่วมมือแทนการออกหมายเรียกเพราะถือว่าเป็นการให้เกียรติ พยานที่ดีกว่าปรากฏว่ามีพยานจำนวนไม่น้อยที่ปฏิเสธไม่ยินยอมเป็นพยาน ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการ เช่น กลัวเสียเวลา เกรงกลัวอิทธิพล ไม่มั่นใจในความصدقหรือ ความปลอดภัย และที่สำคัญที่สุดคือพยานมีทัศนคติไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม แม้พนักงานสอบสวนจะใช้ความเพียรพยายามสักเพียงใดก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของ พยานได้

ในชั้นพนักงานอัยการ ปัญหาเรื่องบุคคลปฏิเสธการเป็นพยานจะไม่บังเกิดขึ้น เพราะพยานบุคคลที่ปรากฏอยู่ในสำนวนการสอบสวนนั้น เป็นพยานที่ผ่านขั้นตอนของพนักงานสอบสวนมาแล้วทั้งสิ้น แต่ก็อาจจะมียุ้งในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนพยานบุคคลเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้สอบสวนไว้ในสำนวนแล้ว กรณีเช่นนี้ก็ต้องไป เริ่มต้นในชั้นสอบสวนใหม่

ในชั้นศาล พยานบุคคลหลบเลี่ยงไม่ไปเบิกความด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น อ้างความ เจ็บป่วย หรือหลบหนีไม่ไปเบิกความตามกำหนดจนในที่สุดศาลสั่งตัดพยานปากนั้น ในแต่ละปีมี คดีที่ศาลต้องพิพากษาฟ้องเพราะพยานสำคัญไม่ไปเบิกความจำนวนไม่น้อย

2. พยานเกิดความสับสน เช่น ความสามารถในการรับรู้เหตุการณ์ (Perception)

ความสามารถในการจดจำเหตุการณ์ (Memory) ความสามารถในการเข้าใจและ ถ่ายทอดขณะเบิกความ (Expression) ความสับสนที่เกิดจากคำถามของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ และศาล ความหวาดกลัว ตื่นเต้น ประหม่าขณะเบิกความ

ความสับสนนี้ย่อมเกิดขึ้นได้กับพยานบุคคลทุกประเภทไม่ว่าจะมีระดับการศึกษา หรือสถานะภาพทางสังคมอย่างไรโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเรื่องเวลานับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อ การจดจำและการถ่ายทอดของพยาน กล่าวคือ ถ้าเหตุการณ์ผ่านพ้นไปแล้วเป็นเวลานาน พยานก็จะเกิดความหลงลืมและสับสนได้ง่ายกว่าเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ ๆ

3. พยานเบิกความผิดพลาด มีทั้งกรณีที่เกิดจากการจงใจของพยาน และการไม่จงใจ กรณีพยานจงใจเบิกความผิดพลาด เกิดจากหลายสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น ได้รับอำิสสินจ้าง ถูก บังคับข่มขู่ ได้รับการร้องขอ เป็นต้น กรณีพยานไม่จงใจเกิดขึ้นได้เพราะ ความหลงลืม เข้าใจ คำถามไม่ถูกต้อง ถูกล่อหลอกด้วยคำถามที่ซับซ้อนสับสนหรือการคาดเดาของพยานเอง

4. พยานกลับคำให้การ สาเหตุที่ทำให้พยานกลับคำให้การนั้นมีได้หลายประการ นับว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความสำคัญและซับซ้อนสมควรแยกศึกษาวิจัยปัญหาเรื่องนี้โดยเฉพาะ อีกส่วนหนึ่งต่างหาก

5. พยานไม่ไปเบิกความ เกิดขึ้นได้จากการจงใจและไม่จงใจของพยาน โดยมีสาเหตุทำนองเดียวกับกรณีพยานเบิกความผิดพลาดดังกล่าวมาแล้วในข้อ 3 และอาจจะมีสาเหตุอื่น ๆ อีก เช่น พยานไม่มีค่ายานพาหนะเดินทางไปศาล พยานไม่ได้รับหมายเรียก เป็นต้น แต่จากการติดตามสังเกตสถิติที่ผ่านมาพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นกรณีพยานจงใจไม่ไปเบิกความเพราะได้รับอาณัติสินจ้าง และเกรงกลัวอิทธิพล ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องได้รับการพิจารณาหาทางแก้ไขโดยเร่งด่วนที่สุด เนื่องจากปัญหานี้มีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและประสิทธิภาพของการอำนวยความยุติธรรมให้แก่สุจริตชนมาตรการคุ้มครองพยานบุคคลจัดว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเรื่องพยานไม่ไปเบิกความเพราะการเกรงกลัวอิทธิพล ส่วนปัญหาเรื่องพยานรับอาณัติสินจ้าง ก็เป็นเรื่องใหญ่ที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

6. พยานถึงแก่กรรม โดยเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือชรภาพย้อมถือเป็นเหตุปกติที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่ถ้าพยานถึงแก่กรรมเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยความจงใจที่ต้องการทำลายล้างพยาน ก็จัดว่าเป็นเรื่องกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมที่ต้องรับหาทางป้องกันและแก้ไขด้วยมาตรการคุ้มครองพยานเช่นเดียวกับกรณีพยานไม่ไปเบิกความเพราะเกรงกลัวอิทธิพลดังกล่าวมาแล้วในข้อ 5

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7

วิสัยทัศน์
กองบังคับการตำรวจนครบาล 7

มีความเป็นเลิศด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
การอำนวยความยุติธรรมทางอาญาแก่ประชาชน
และให้บริการอย่างมืออาชีพ
บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัด กองบัญชาการตำรวจนครบาล มีหน้าที่รับผิดชอบป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบรวม 11 สถานีตำรวจ ซึ่งต้อง

รับผิดชอบประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และประชากรแฝงที่หมุนเวียนเข้ามาในเขตพื้นที่เป็นจำนวนไม่น้อย และเป็นที่ยอมรับกันว่าภารกิจหลักของตำรวจก็คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและประชาชน ด้วยการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการบริการประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่งและส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพสังคม

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ได้ก่อตั้งขึ้นมาจากการยุบเลิกกองบังคับการตำรวจนครบาลเหนือ ได้ ๓ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องกำหนดหน่วยงาน เขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่ การปกครองของหน่วยราชการในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และกรมตำรวจ พ.ศ. 2540 ประกาศ ณ วันที่ 25 เมษายน 2540 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 114 ตอนพิเศษ 35ง. วันที่ 21 พฤษภาคม 2540 โดยกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 เริ่มเปิดทำการใน วันที่ 31 พฤษภาคม 2540 ที่ทำการครั้งแรกตั้งอยู่เลขที่ 1735/30-31 ซอยเจริญสุข ถนนบรมราชชนนี แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2545 ได้ย้ายที่ทำการมาอยู่ที่ 63/5 ถนนบางขุนนนท์ แขวง บางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะภูมิศาสตร์ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7

ทิศเหนือ ติดต่อเขตพื้นที่ บข.ภ.1 นนทบุรี (สภ.ต. ป้ายบาง สภ.อ. บางกรวย)

ทิศใต้ ติดต่อเขตพื้นที่ บก.น. 8 (สน. นูppardาราม สน. ตลาดพลู)
 บก.น. 9 (สน. ภาษีเจริญ สน. หลักสอง สน. หนองค้างพลู)

ทิศตะวันออก ติดต่อเขตพื้นที่ บก.น. 1 (สน. บางโพ สน. สามเสน สน. ชนະสงคราม)
 บก.น. 6 (สน. พระราชวัง) บก.น. 8 (สน. ปากคลองสาน)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตพื้นที่ บข.ภ.7 จังหวัดนครปฐม (สภ.อ.พุทธมณฑล)

- พื้นที่ตามเขตปกครองของ กทม. มีพื้นที่อยู่ในเขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแคและเขตทวีวัฒนา

- มีพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 138 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 1,716,044 คน โดยแยกเป็นประชากรตามทะเบียนราษฎร จำนวน 833,132 คน และประชากรแฝงจำนวน 882,912 คน

- สัดส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบต่อประชากร 1 นาย ต่อ 1,049 คน

- ลักษณะของสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นย่านชุมชน ที่พักอาศัย หมู่บ้านจัดสรร สถานศึกษา สถานที่ราชการ ธนาคาร ร้านค้าทอง บ้านพักบุคคลสำคัญอยู่ในเขตพื้นที่ที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 เป็นจำนวนมาก

สถานที่สำคัญในพื้นที่

1. วัดวิวัฒนา อยู่บริเวณริมคลองทวิวัฒนา ถนนทวิวัฒนา เขต สน. ธรรมศาลา
2. รัตนโกสินทร์คอนโดมิเนียม ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เขต สน. บางยี่ขัน เป็นที่ประทับของ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ
3. บ้านพัก อดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และครอบครัว ซอยจรัญสนิทวงศ์ 69 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เขตพื้นที่รับผิดชอบของ สน. บางพลัด
4. บ้านอัครพงศ์ปรีชา หมู่บ้านบ้านสวนพุทธมณฑล ถนนพุทธมณฑลสาย 1 แขวง บางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เขตพื้นที่ สน. ตลิ่งชัน
5. สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดอรุณราชวราราม อุเรื่อราชพิธี ตลาดน้ำตลิ่งชัน ถนนอุทยาน ลานอเนกประสงค์ใต้สะพานพระราม 8
6. สถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น กองทัพเรือ ราชนาวิกสภา กระทรวงวัฒนธรรม

สถานภาพอาชญากรรม

ในที่นี้จะได้แบ่งสภาพของปัญหาใหญ่ ๆ ออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน คือ

- ด้านอาชญากรรม คดีที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ เน้นหนักทางด้าน คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ โดยเฉพาะการลักทรัพย์ในเคสสถาน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ คดีชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ (ธนาคาร ร้านทอง) คดีที่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
- ด้านยาเสพติด เป็นปัญหาที่มีมานานและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนใหญ่ เกิดตามย่านชุมชนแออัด และมีแนวโน้มว่าจะแพร่ระบาดเข้ามาในสถานศึกษาหลายแห่ง ซึ่งพื้นที่ รับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 จำนวนไม่น้อยเป็นสถานศึกษา มาตรการป้องกัน จึงต้องใช้กำลังจากตำรวจชุมชนสัมพันธ์ออกไปประชาสัมพันธ์และบรรยายแนะนำ ชี้ให้เห็นโทษ ของยาเสพติด ให้แก่เด็กนักเรียนในสถานศึกษาหลายแห่ง ขณะเดียวกันก็เน้นการปราบปราม ยาเสพติดโดยการจับกุมทั้งผู้เสพ ผู้ครอบครอง และผู้จำหน่ายอย่างเข้มงวด เด็ดขาด โดยจะมีสถิติ การจับกุม ปราบปรามเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ครอบครองและผู้จำหน่าย
- ด้านการจราจร ถนนสายหลักที่อยู่ในความรับผิดชอบ เช่น ถนนจรัญสนิทวงศ์ ถนนบรมราชชนนี ถนนกาญจนาภิเษก ถนนพุทธมณฑลสาย 2-3 ถนนเพชรเกษม ถนนอรุณอมรินทร์ ฯลฯ โดยส่วนใหญ่จะเป็นย่านชุมชนที่พักอาศัย บ้านจัดสรร ห้างสรรพสินค้า สถานที่ขนส่งผู้โดยสาร และสถานที่ศึกษาต่าง ๆ มีรถแล่นผ่านไป-มาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเวลาช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 06.00-09.00 น. และช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 16.00-19.00 น. เป็นช่วงเวลาที่มีการจราจรติดขัด เนื่องจาก

เป็นเส้นทางผ่านเข้าออกเมือง รวมทั้งเป็นย่านที่พักอาศัย บ้านจัดสรร ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ สถานีรับส่งผู้โดยสารและสถานศึกษา ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 จึงเกิดปัญหาจราจร

จากลักษณะและสภาพปัญหาพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง จึงได้กำหนดแนวทางการบริหารงานต่าง ๆ ขึ้น ในรูปของงานหรือโครงการ เพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางการบริหาร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้ตามสภาพความเป็นจริงได้ โดยอยู่บนพื้นฐานของตัวเลขและตรวจสอบชี้วัดผลการบริหารได้

ภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบ

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 เป็นหน่วยงานในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล แบ่งสายงานตามการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็น 6 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายบริหาร (บร.)
2. ฝ่ายกิจการพิเศษ (กศ.)
3. ฝ่ายจราจร (จร.)
4. ฝ่ายสายตรวจ (ปป.)
5. ฝ่ายสืบสวน (สส.)
6. ฝ่ายสอบสวน (ส.)

โดยมีภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อย ให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ
2. สืบสวนและสอบสวนการกระทำผิดตามกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น และดำเนินการกับผู้กระทำผิดตามกฎหมาย
3. ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดอาญาที่มีได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานอื่น
4. ร่วมมือช่วยเหลือหน่วยราชการอื่น ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดอาญา และรักษาความมั่นคงแห่งชาติ
5. บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ช่วยเหลือป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อันเกิดจากทุกข์ภัยต่าง ๆ
6. ให้บริการประชาชนทั้งในและนอกสถานที่ โดยอำนวยความสะดวกธรรมเนียมบนสถานีตำรวจและการอำนวยความสะดวกด้านการจราจร

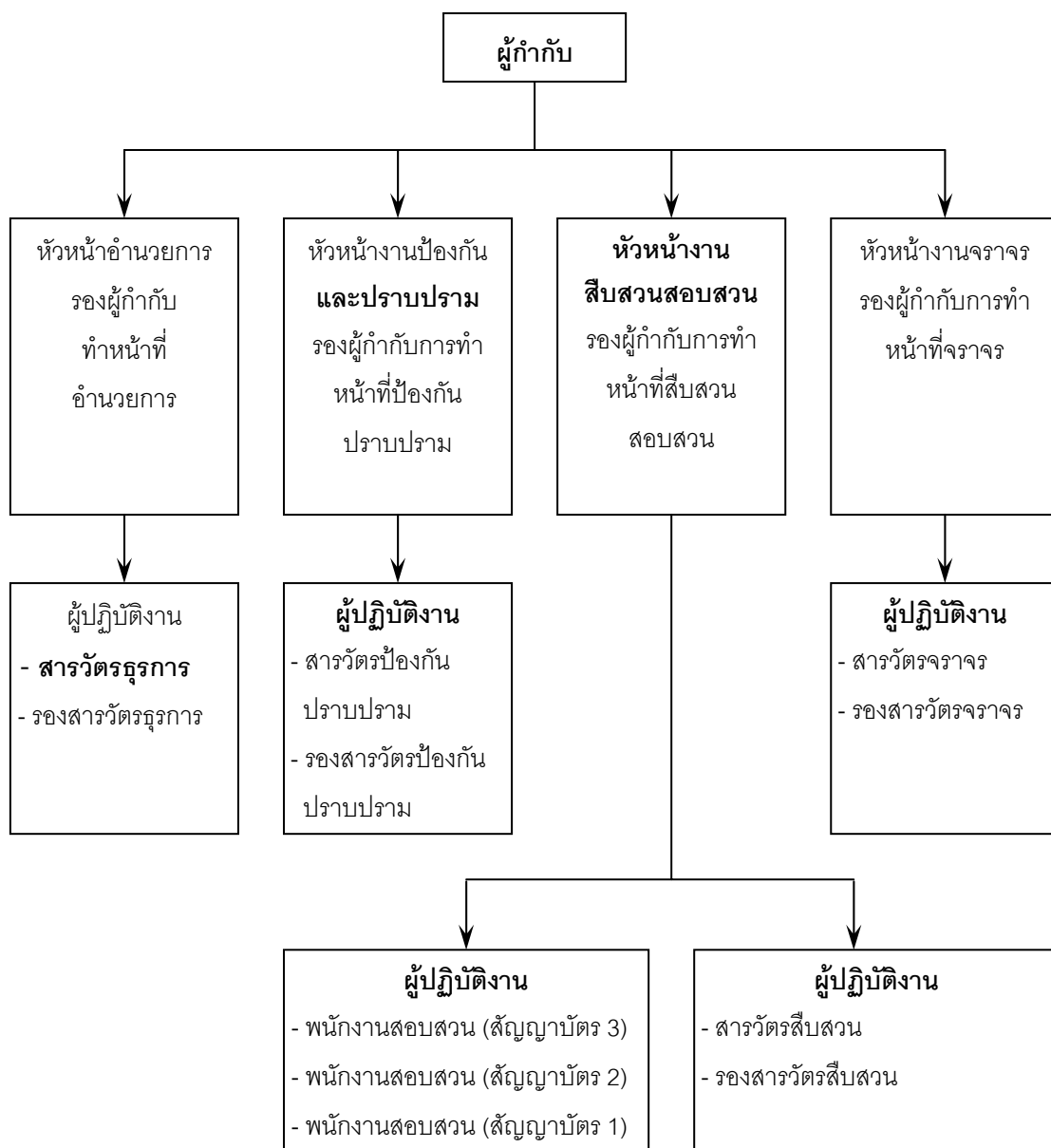
ส่วนราชการของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ประกอบด้วย

1. กองกำกับการอำนวยการ
2. กองกำกับการสืบสวนสอบสวน
3. สถานีตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ทั้งสิ้น

11 สถานี ได้แก่

- 3.1 สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด
- 3.2 สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน
- 3.3 สถานีตำรวจนครบาลบางขุนนนท์
- 3.4 สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย
- 3.5 สถานีตำรวจนครบาลบางกอกใหญ่
- 3.6 สถานีตำรวจนครบาลบางเสาธง
- 3.7 สถานีตำรวจนครบาลท่าพระ
- 3.8 สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน
- 3.9 สถานีตำรวจนครบาลธรรมศาลา
- 3.10 สถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง
- 3.11 สถานีตำรวจนครบาลบวรเมณฑล

ภาพที่ 2.3
โครงสร้างสถานีดำรวจ

ที่มา: กองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การบริหารงานในสถานีดำรวจ

ในแต่ละสถานีจะมีผู้กำกับการทำหน้าที่หัวหน้ารับผิดชอบ โดยแบ่งลักษณะงานออกเป็น 5 สายงาน คือ งานธุรการ งานสอบสวน งานป้องกันปราบปราม งานสืบสวน งานจราจร ลักษณะงานแต่ละสายงานสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. งานธุรการ ประกอบด้วยสารวัตรธุรการ 1 นาย เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ และมีรองสารวัตรธุรการอีก 1 นาย มีหน้าที่ในการจัดระเบียบความเรียบร้อยบนสถานีรวมทั้งงานสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ ของสถานีตำรวจ งานด้านทะเบียน พัสตุ การขออนุญาต การเงิน ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม ตลอดจนงานสารบรรณของสถานีตำรวจ

2. งานสอบสวน ตามรูปแบบการจัดกำลังตามรูปแบบสถานีทดลอง สถานีตำรวจที่ผู้กำกับการเป็นหัวหน้าสถานี จะมีรองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานสอบสวน สถานีตำรวจละ 1 นาย เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ ส่วนสารวัตรสอบสวนและรองสารวัตรสอบสวนนั้นมีจำนวนตามปริมาณคดีที่เกิดขึ้นในเขตรับผิดชอบ โดยให้ถือว่า พนักงานสอบสวนทุก 4 ตำแหน่ง จะต้องประกอบด้วยสารวัตรสอบสวน 1 นาย และรองสารวัตรสอบสวน อีก 3 นาย ปัจจุบันในเขตนครบาล มีสารวัตรสอบสวนสูงสุด จำนวน 6 นาย และต่ำสุด จำนวน 1 นาย จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณคดีในแต่ละสถานี หน้าที่ของงานสอบสวน คือ การสอบสวนและอำนวยความสะดวกในกรณีคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งการให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งเป็นที่เกี่ยวกับคดีและไม่เกี่ยวกับคดี โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานไว้ว่า พนักงานสอบสวน 1 นาย รับผิดชอบจำนวนการสอบสวนปีละไม่เกิน 70 คดี หากมีคดีต้องรับผิดชอบมากกว่าที่กำหนดไว้นี้แสดงว่าปริมาณงานมากต้องเพิ่มกำลังพนักงานสอบสวน ทั้งนี้คิดการคำนวณปริมาณคดีในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนนี้ได้รวมเวลาการปฏิบัติที่ไม่สามารถวัดได้แน่นอนไว้ด้วย

3. งานป้องกันปราบปราม มีรองผู้กำกับการป้องกันปราบปราม สถานีละ 1 นาย มีสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีละ 1 นาย และมีรองสารวัตรป้องกันปราบปรามอีกตามภาระและความรับผิดชอบของแต่ละสถานี มีหน้าที่หลักคือ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่ รวมทั้งวางแผนปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม ตลอดจนงานชุมชนสัมพันธ์ การถวายอารักขาและรักษาความปลอดภัยแก่บุคคลสำคัญ ฯลฯ

4. งานสืบสวน ในสถานีตำรวจที่มีผู้กำกับการเป็นหัวหน้าสถานี จะมีรองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน จำนวน 1 นาย เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ มีสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจละ 1 นาย และรองสารวัตรสืบสวนอีกจำนวนหนึ่ง หน้าที่หลักคือ การหาข่าวความเคลื่อนไหวของอาชญากรรมทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุ การสืบสวนติดตามจับกุมตัวคนร้ายมาลงโทษรวมทั้งการติดตามทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายกลับคืน ฯลฯ

5. งานจราจร สถานีตำรวจที่มีผู้กำกับการเป็นหัวหน้าสถานี จะมีรองผู้กำกับการจราจร จำนวน 1 นาย เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ มีสารวัตรจราจร จำนวน 1 นาย และรองสารวัตรจราจรอีกจำนวนหนึ่ง หน้าที่หลักคือ การอำนวยความสะดวกและการควบคุมการจราจรภายในเขตท้องที่

รวมทั้งการกวาดขันจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร การให้การอารักขาและรักษาความปลอดภัยแก่บุคคลสำคัญ ตลอดจนการอบรมความรู้ด้านจราจรและการให้บริการแก่ประชาชน ฯลฯ

สถิติของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ระหว่างเดือนมกราคม-มิถุนายน 2552 (ไม่รวมสถานีตำรวจนครบาลบรมมกล ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบในแม่น้ำเจ้าพระยาเท่านั้น)

ตารางที่ 2.1

สถิติคดีอาญา ระหว่างเดือนมกราคม-มิถุนายน 2552

คดี \ เดือน	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน	รวม
คดีกลุ่มที่ 1	4	14	8	11	7	6	50
คดีกลุ่มที่ 2	32	40	40	33	42	53	240
คดีกลุ่มที่ 3	118	126	135	108	150	164	801
คดีกลุ่มที่ 4	87	88	111	86	102	128	602
คดีกลุ่มที่ 5	494	494	538	326	503	501	2,856

ที่มา: กองกำกับการอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 7

หมายเหตุ: คดีกลุ่มที่ 1 คือ คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ปล้นทรัพย์ชิงทรัพย์ ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ วางเพลิง

คดีกลุ่มที่ 2 คือ คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ทำให้ตายโดยประมาท พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา

คดีกลุ่มที่ 3 คือ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่ ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ กรรโชก ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์

คดีกลุ่มที่ 4 คือ คดีที่น่าสนใจ ได้แก่ โจรกรรมรถจักรยานยนต์ โจรกรรมรถยนต์ โจรกรรมโค-กระบือ โจรกรรมเครื่องมือเกษตร ปล้น-ชิงรถยนต์โดยสาร ปล้น-ชิงรถยนต์แท็กซี่ ข่มขืนและฆ่า ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ ช้อโกง ยักยอก

คดีกลุ่มที่ 5 คือ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ได้แก่ อาวุธปืน การพนัน ยาเสพติด ปราบการค้าประเวณี มีและเผยแพร่วัตถุลามก

จากสถิติคดีอาญาข้างต้น จะสังเกตเห็นได้ว่าคดีอาญาที่เกิดขึ้นมีหลายประเภท เช่น คดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา คดีทำร้ายร่างกาย คดีลักทรัพย์ คดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ คดีอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งคดีอาญาทุกคดีนั้นจะต้องมีพยานบุคคลในคดีเสมอ หากแต่มีความแตกต่างกันตรงที่สถานะของพยานบุคคลในแต่ละคดี โดยแบ่งได้เป็น พยานบุคคลในคดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ร่วมจับกุมตัวผู้กระทำความผิด และพยานบุคคลในคดีซึ่งเป็นประชาชนที่รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ตารางที่ 2.2

จำนวนพยานฝ่ายผู้เสียหาย ระหว่างเดือน
มกราคม-มิถุนายน 2552

เดือน	จำนวนพยานฝ่ายผู้เสียหาย
มกราคม	3,982
กุมภาพันธ์	4,023
มีนาคม	4,010
เมษายน	3,994
พฤษภาคม	4,255
มิถุนายน	3,856
รวม	24,120

ที่มา: กองกำกับการอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 7

จากจำนวนพยานฝ่ายผู้เสียหายข้างต้น จะสังเกตได้ว่าจำนวนพยานฝ่ายผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญามีจำนวนมาก แต่การทำงานของพนักงานสอบสวนนั้นยังมีพยานฝ่ายผู้เสียหายอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถติดตามตัวมาให้ถ้อยคำได้

ดังนั้น ยังมีคดีอาญาเกิดขึ้นมากเท่าไรก็ตาม ย่อมจะต้องมีบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย หากคดีที่เกิดขึ้นปราศจากพยานบุคคลโดยเฉพาะพยานฝ่ายผู้เสียหายก็จะทำให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดนั้นเกิดปัญหาและอุปสรรคตามมาอีกมากมายได้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง ทักษะของพยานฝ่ายผู้เสียหายต่อการเป็นพยานในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 มีดังนี้

บุญน้อย ถิ่นชนอน (2543, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในกองบังคับการตำรวจนครบาล 8” พบว่า ปัจจัยภายนอกหน่วยงานของพนักงานสอบสวนในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ด้านความร่วมมือจากประชาชน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อิทธิพลของฝ่ายผู้ต้องหา และอำนาจหรืออิทธิพลของนักการเมือง มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอบสวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อเนก สิงหา (2544, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรตำรวจจะเชิงเทรา” พบว่า พนักงานสอบสวนที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีระดับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกพนักงานสอบสวนตามตำแหน่ง สบ.2 กับ สบ. 1 และที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี กับที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะ ด้านระบบงาน ด้านกำลังพล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความร่วมมือจากประชาชนมีปัญหาอยู่ในระดับ

ปานกลาง สำหรับสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในด้านระบบงานคือ งานสอบสวนมีภาระความรับผิดชอบผูกพันต่อเนื่อง ด้านกำลังพล คือ พนักงานสอบสวนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะ คือ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานสอบสวนไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนจัดหามาใช้เอง ส่วนด้านความร่วมมือจากประชาชน คือ ประชาชนไม่ยอมมาเป็นพยานในคดีที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง

ศักดิ์ชัย มูลชอบ (2545, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี และตำรวจภูธรจังหวัดตราด” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ด้านการรับแจ้งความ คือ ประสบการณ์ด้านงานสอบสวน สถาบันที่จบการศึกษา ความพร้อมด้านอัตรากำลังและความพร้อมด้านการร่วมมือของประชาชน ในด้านการสอบสวน คือ ความพร้อมด้านอัตรากำลัง และในด้านการสรุปและเสนอสำนวนการสอบสวน คือ ความพร้อมด้านอัตรากำลัง

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน คือ สภาพของรถยนต์ที่ใช้ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุใช้การได้ไม่ดี ความไม่เพียงพอของวัสดุสำนักงานต่าง ๆ สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม การที่ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเป็นพยานคดีต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงาน

บังคับบัญชาควรมีการพิจารณาสนับสนุน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งจัดอบรมพนักงานสอบสวน หรือประชุมสัมมนาพนักงานสอบสวนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

ไพรัตน์ รอดทอง (2547, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี” พบว่า รายได้พิเศษ การฝึกอบรม อัตรากำลัง งบประมาณ ปริมาณงาน การถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา ความร่วมมือจากประชาชน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอิทธิพลของผู้ต้องหา มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ในขณะที่ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ด้านการสอบสวน งบประมาณ และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด

ช่อทิพย์ สุขเนาวรัตน์ (2549, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546” พบว่า พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีระดับความรู้อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการคุ้มครองพยาน ในประเด็นการคุ้มครองพยานในขณะเป็นพยานในคดีและการคุ้มครองพยานต้องได้รับความยินยอมจากพยาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีทัศนคติการคุ้มครองพยาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการคุ้มครองสิทธิของพยาน ในประเด็นด้านการคุ้มครองพยานเป็นการให้ความปลอดภัยแก่พยานและพยานควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการคุ้มครองเพื่อความมั่นคงในชีวิต ทรัพย์สิน และร่างกาย

ณรงค์ศักดิ์ ยศแก้วอุด (2551, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความร่วมมือของประชาชนต่อการสอบสวนคดีอาญา ของพนักงานสอบสวนอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” พบว่า ระดับความร่วมมือของประชาชนต่อการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนในด้านต่าง ๆ นั้นยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังเห็นว่า การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ไม่ใช่เรื่องของตนเองที่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว หรือถ้าไปยุ่งเกี่ยวอาจเกิดผลกระทบกับตัวเองได้

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการความร่วมมือของประชาชนต่อการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ได้แก่ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมองภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีความยุติธรรม เป็นธรรม ใช้อำนาจข่มเหงประชาชน การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาจได้รับอันตรายในการมีส่วนร่วมในคดี คดีดังกล่าวมีผลกระทบต่อตนเอง การไม่ได้รับความสะดวกและรวดเร็วจากตำรวจ และการที่ได้รับการทักท้วงหรือห้ามปรามจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือบุคคลทั่วไป ถึงอันตรายที่อาจได้รับมาจากการมีส่วนร่วมในคดี เป็นต้น

ปัญหาความร่วมมือของประชาชนที่พบในระหว่างการสอบสวนหรือการดำเนินการคดีอาญา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนที่เป็นพยานไม่ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เพราะกลัวผลกระทบต่อตนเอง กลัวเจ้าหน้าที่ตำรวจให้บริการด้วยความไม่เป็นธรรมและไม่โปร่งใส

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา แต่การรวบรวมพยานบุคคลของพนักงานสอบสวนกลับมีปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างมาก เช่น การสืบสวนหาตัวพยานบุคคล การติดตามพยานบุคคลมาให้ถ้อยคำ เป็นต้น ซึ่งในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ได้มีคดีอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และคดีอาญาทุกคดีจะต้องมีการรวบรวมพยานบุคคลเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน แต่หากพนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานบุคคลได้ก็จะส่งผลให้การอำนวยความสะดวกในชั้นสอบสวนเกิดความผิดพลาดขึ้นได้

ดังนั้น การศึกษาทัศนคติของพยานฝ่ายผู้เสียหายต่อการเป็นพยานในชั้นสอบสวนของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 จะช่วยให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการเป็นพยานในชั้นสอบสวน อีกทั้งยังช่วยให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

